

Miejsca zabaw i ulubione zakątki: radiowa podróż po okolicy

Podręcznik zawierający relacje uczestników oraz pomoce i materiały edukacyjne do integracyjnego projektu medialnego

Niniejszy podręcznik powstawał w 2009 i 2010 roku w ramach programu Unii Europejskiej *Uczenie się przez całe życie* (ang. *Lifelong Learning Programme* - LLP). Jego współautorami są partnerzy projektu z Włoch i Niemiec. Głównym celem projektu *Poruszające Historie i Pokolenia* (ang. *Moving Stories and Generations*) było opracowanie i przeprowadzenie kursów promujących komunikację międzypokoleniową poprzez pracę w mediach. Przykładowe kursy i programy zajęć zawarte w niniejszym podręczniku mogą być nieodpłatnie wykorzystywane dla celów niekomercyjnych. Projekt *Poruszające Historie i Pokolenia* jest integralną częścią międzynarodowego projektu Crosstalk, w którym współpracowało dziewięć instytucji partnerskich – rozgłośnie radiowe, przedsiębiorstwa medialne i uczelnie wyższe. Ich celem było i jest umożliwienie tym wszystkim Europejczykom, którzy nie są obecni w mediach i których społeczne, polityczne i kulturowe doświadczenia są rzadko upubliczniane, aktywnego uczestniczenia w tworzeniu mediów. Materiały edukacyjne wyprodukowane dotychczas dostępne są do pobrania ze strony internetowej <http://www.crosstalk-online.de>.

Project Number: 141823-LLP-1-2008-1-DE-Grundtvig_GMP
Grant Agreement: 2008-3430/001-001

Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej.
Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska
nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

University of Education Freiburg (Niemcy)

Październik 2010

Uczestnicy

dr Traudel Günnel (Koordynatorka Projektu)
Anja Bechstein (Asystentka Koordynatorki Projektu),
University of Education Freiburg, Niemcy

Gesine Kulcke,
Niezależna dziennikarka i specjalistka ds. edukacji medialnej,
Stuttgart, Niemcy

Carmen Kunz, Anke Halbritter, Petra Gottselig,
Freiburg Youth Work Foundation, Niemcy

dr Giulia Pelillo,
Uniwersytet w Heidelbergu, Niemcy

Prof. dr Beatrice Barbalato,
Mediapolis-Europa, Rzym, Włochy

Kontakt

Informacje dotyczące projektu *Crosstalk* można znaleźć na stronie internetowej
pod adresem:

<http://www.crosstalk-online.de>,

jak również w biurze koordynatora projektu:

dr Traudel Günnel
University of Education Freiburg, Institute of Media in Education
Kunzenweg 21, 79117 Freiburg, Niemcy

Spis treści

1. Wstęp	4
1.1 Radiowa podróż po okolicy: zawartość i cele projektu	4
1.2 Struktura i treść podręcznika	5
2. Komunikacja międzypokoleniowa	6
2.1 Młodzi ludzie i osoby starsze w rozmowie	6
2.2 Miejsca zabaw i ulubione zakątki jako bodźce konwersacyjne	6
2.2.1 Pytanie o miejsca zabaw i gier	7
2.2.2 Pytanie o ulubione zakątki	8
2.3 Jak zbliżyć się do osoby, która jest o sześćdziesiąt lat starsza ode mnie?	8
Bibliografia	9
Freiburg, Ebnet: Miejsca zabaw – radiowa podróż po okolicy	10
1. Miejsce: Freiburg Ebnet (Niemcy)	11
2. Realizacja projektu	11
2.1 Informowanie opinii publicznej o projekcie	11
2.2 Uczestnicy	12
2.3 Poszczególne sesje	14
3. Perspektywy na przyszłość	27
Miejsca zabaw: radiowa podróż po okolicy i kompendium gier	29
1. Miejsce: Castelluccio Valmaggiore (Włochy)	30
2. Realizacja projektu	30
2.1 Przygotowanie i reklamowanie projektu	30
2.2 Uczestnicy	31
2.3 Czas i poszczególne sesje	33
3. Wnioski/Perspektywy na przyszłość	48
Ulubione miejsca: radiowa podróż po okolicy	49
1. Miejsce: St. Georgen Freiburg (Niemcy)	50
1. Miejsce: St. Georgen Freiburg (Niemcy)	50
2. Realizacja projektu	50
2.1 Publikacja projektu	50
2.2 Uczestnicy	51
2.3 Poszczególne sesje	53
2.4 Wnioski dotyczące realizacja projektu	64
3. Podsumowanie i perspektywy	65
ZAŁĄCZNIKI (English)	66

1. Wstęp

1.1 Radiowa podróż po okolicy: zawartość i cele projektu

Celem licznych inicjatyw podejmowanych przez szkoły, kluby młodzieżowe, domy kultury, ośrodki dla seniorów, jak również władze lokalne, instytucje krajowe i regionalne oraz Unię Europejską (UE) jest promowanie i utrzymywanie rzeczywistej współpracy między pokoleniami.

Niniejszy podręcznik opisuje, jak taka współpraca między pokoleniami może być osiągnięta w ramach projektu medialnego. Prezentowany tu projekt „Miejsca zabaw i ulubione zakątki – radiowa podróż po okolicy” zachęca seniorów oraz dzieci i młodzież do komunikowania się, aby poprzez współpracę mogli poznać się wzajemnie i stworzyć wspólną produkcję medialną. Seniorzy i dzieci/młodzież odwiedzają swoje dawne i obecne miejsca zabaw i ulubione zakątki, przeprowadzają wywiady ze sobą nawzajem i produkują przewodnik audio, który zabiera słuchacza bezpośrednio do odwiedzanych miejsc.

W ramach projektu uczestnicy nabywają też wiedzę techniczną, choć nie jest to jego główne zadanie. Jego celem jest przede wszystkim wykształcenie u seniorów, dzieci i młodzieży pragnienia, pewności siebie i wiedzy niezbędnych do wnoszenia poprzez własne historie aktywnego wkładu do własnej społeczności i lokalnych mediów.

Nie tylko uczestnicy, którzy czerpią korzyści z wyników projektu, ale także ci, którzy później będą mogli użyć przewodnika audio do zwiedzania okolicy, wzbogacając w ten sposób społeczną strukturę wspólnoty.

Realizacji projektu „Miejsca zabaw i ulubione zakątki – radiowa podróż po okolicy” mogą podjąć się grupy ze szkół, klubów młodzieżowych, domów seniora i innych lokalnych miejsc spotkań w ramach małej społeczności. W tym podręczniku zaprezentowana została praktyczna realizacja projektu w oparciu o przykłady z trzech bardzo różnych kursów pilotażowych, które odbyły się:

- wiosną 2009 w Freiburg-Ebnet (Niemcy) z udziałem uczniów szkoły podstawowej i seniorów,
- w maju 2010 z udziałem uczniów dwóch klas szkolnych (V klasa szkoły podstawowej, I klasa gimnazjum) i seniorów w Castelluccio Valmaggiore (Włochy) i
- w maju/czerwcu 2010 z udziałem młodzieży i seniorów z przedmieść w Freiburg-St. Georgen (Niemcy).

1.2 Struktura i treść podręcznika

Podręcznik jest przeznaczony dla pedagogów, nauczycieli, pracowników socjalnych, pracowników mediów, ośrodków kultury i publicznych lokalnych rozgłośni radiowych. Jego głównym celem jest zachęcanie ludzi, aby spróbowali podjąć się podobnych projektów oraz zapewnienie odpowiednich do tego pomocy – podręcznik podaje bowiem wskazówki, pomysły i konkretne propozycje.

Począwszy od strony 10 przedstawiono trzy odpowiadające różnym okolicznościom zastosowania projektu:

1. jako aktywność pozalekcyjną w szkole podstawowej, s. 10
2. jako integralną część planu pracy szkoły, s. 29
3. jako część pozaszkolnej pracy młodzieży, s. 49.

Każde z nich może być użyte jako podstawa do podobnego projektu.

Ponadto podręcznik zawiera szereg wskazówek, w jaki sposób projekt może być dostosowany do różnorodnych warunków krajowych i międzynarodowych, zapewniając tym samym skuteczną realizację projektu w wielu miejscach.

Przed szczegółowym opisem kursów pilotażowych, podręcznik w części 2 omawia ideę komunikacji międzypokoleniowej w odniesieniu do trzech następujących pytań:

- *Młodzi ludzie i osoby starsze w rozmowie*: jakie uprzedzenia ma każda ze stron? Co uczestnicy wiedzą o sobie nawzajem, a raczej, co myślą, że wiedzą, choć nigdy ze sobą nie rozmawiali?
- *Miejsca zabaw i ulubione zakątki jako bodźce konwersacyjne*: co kryje się za pomysłem odwiedzenia takich miejsc w towarzystwie dzieci, młodzieży i seniorów, czyli co sprawdzały wszystkie trzy kursy?
- *Jak zbliżyć się do osoby, która jest o sześćdziesiąt lat starsza ode mnie?*

2. Komunikacja międzypokoleniowa

2.1 Młodzi ludzie i osoby starsze w rozmowie

Dzieci robią dużo hałasu, nie interesują ich inni ludzie, nie znają dobrych manier i nie ustępują miejsca w tramwaju bez względu na to, kto do niego wsiada - trzy lata temu w badaniu Instytutu Allensbacha odkryto, że ponad połowa ankietowanych osób w podeszłym wieku uważa brak szacunku i egoizm za typowe cechy charakteru młodych ludzi¹. Podczas gdy osoby starsze wyobrażają sobie, że nawet bardzo małe dzieci spędzają cały dzień przed telewizorem bądź komputerem, młodzi ludzie zakładają, że seniorzy zajęci są wyłącznie swoją własną przeszłością i zwyczajnie ignorują najnowsze osiągnięcia techniki.

W rzeczywistości seniorzy intensywnie wykorzystują nowe technologie. Obecnie w Internecie surfuje więcej osób powyżej sześćdziesiątego roku życia niż tych przed dwudziestką². Faktem jest, że dzieci oglądają dużo mniej telewizji niż zakładają osoby starsze. Dzieci w wieku od trzech do trzynastu lat oglądają telewizję średnio osiemdziesiąt siedem minut dziennie, co stanowi mniej niż jedną trzecią czasu, jaki przed telewizorem spędzają seniorzy³.

Projekt pilotażowy wykazał, że poprzez bezpośrednią komunikację międzypokoleniową można poszerzać horyzonty i zmieniać utrwalone poglądy. Na koniec projektu pilotażowego pewna dziewczynka zauważyła, że była bardzo zaskoczona, jak bezmyślne rzeczy starsi ludzie robili w młodości, zaś pewna starsza kobieta powiedziała, że ma teraz zupełnie inny obraz dzieci: „Jestem zdumiona tym, jak aktywne są dzieci i w jakie fantastyczne gry grają.”

2.2 Miejsca zabaw i ulubione zakątki jako bodźce konwersacyjne

Wydaje się, że w dzisiejszych czasach jest coraz mniej okazji do kontaktów między pokoleniami. W przeszłości przewaga wielopokoleniowych gospodarstw domowych oznaczała, że intensywny kontakt między generacjami był nieuchronny.

¹ Por. http://www.familie-stark-machen.de/files/pressemappe_generationen-barometer.pdf, 10.07.2009.

² Por. www.zeit.de/online/2008/18/silversurfer, 10.07.2009.

³ Por. http://www.media-perspektiven.de/uploads/tx_mppublications/Gerhards_01.pdf, 10.07.2009.

Jednak warunki życia ludzi i miejsca zamieszkania zmieniają się, np. wiele dzieci w dzisiejszych Niemczech ma swój własny pokój, co w przeszłości było rzadkością.

Ponieważ komunikacja między pokoleniami w rodzinie lub też poza nią nie jest już tak łatwa, ważne stają się profesjonalnie zorganizowane spotkania osób w różnych generacji. Trzy opisane w podręczniku kursy pokazują, jak pytanie o miejsca zabaw i gier (na którym skupiły się kursy w Freiburg-Ebneth i Castelluccio) lub na pytanie o ulubione zakątki (na którym skupił się kurs we Freiburgu, St. Georgen) może prowadzić do nawiązania prawdziwej rozmowy między osobami starszymi a dziećmi/młodzieżą.

2.2.1 Pytanie o miejsca zabaw i gier

Zabawa na powietrzu nadal cieszy zwłaszcza dzieci między szóstym a trzynastym rokiem życia, dla których jest to jedna z ich ulubionych form aktywności w czasie wolnym⁴. Dzieci mają swoje miejsca poza domem, gdzie spotykają się, odreagowują i z dala od komputerów i telewizji uczą się rozumieć świat. Mało prawdopodobne, aby mogły w tych miejscach spotkać osoby starsze, a jednak seniorzy są również obecni w tych miejscach – w swoich własnych wspomnieniach.

Im ludzie są starsi, tym częściej myślą o swoim dzieciństwie – wspominają osoby, a nawet miejsca z własnego dzieciństwa, które, jako okres kojarzony jest z wolnością od trosk, jest zasadniczą częścią wspomnień. „Jeżeli poczucie bycia młodym jest przywołane w wyobraźni danej osoby poprzez odtwarzanie obrazów i uczuć, możliwe jest ponowne doświadczenie rzeczy, które w rzeczywistości zostały utracone dawno temu” (por. Faust 2009).

Wielu dorosłych lubi mówić o swoim dzieciństwie. W szczególności ludzie starsi są świetnie opowiadają pełne ekscytujących szczegółów historie w taki sposób, aby dzieci lubiły ich słuchać. W późnym wieku ludzie często ponownie odkrywają świat, co jest niemal niemożliwe w natłoku codziennych obowiązków u osób w średnim wieku. Wtedy wreszcie mają czas i doświadczenie życiowe wystarczające do tego, by przewartościować swoją ocenę otoczenia, próbując odkryć i zrozumieć je na nowo.

Wspomnienia osób starszych z dzieciństwa są afektywne, podobnie jak i dla dzieci, zabawa jest czynnością z dużym ładunkiem emocjonalnym – dostarcza rozrywki, bywa śmieszna, a także tworzy okazje do spotkań rówieśniczych. Zabawę cechuje dowolność, brak presji zewnętrznej, zobowiązania lub celu. Projekt „Miejsca zabaw i ulubione zakątki – radiowa podróż po okolicy”

⁴ Por. Southwest Association for Media Education Research: <http://www.mpfs.de/index.php?id=138>, 10.07.2009.

wykorzystuje emocje generowane przez zabawę oraz przez miejsca, w których uczestnicy bawią się lub bawili, ponieważ dają one pretekst do rozmowy i są punktem wyjścia do opowiadania historii.

2.2.2 Pytanie o ulubione zakątki

To samo okazuje się być prawdziwe w kontekście ulubionych zakątków. Takie miejsca również przynoszą skojarzenia emocjonalne. Przy właściwym instruktażu pytanie o ulubione miejsca jest równie odpowiednie do tego, aby różne pokolenia mogły poznać się nawzajem bez uprzedzeń. Pytania o miejsca, w których uczestnicy poznali swoich przyjaciół, gdzie chowali się lub których nigdy nie zapomną, zachęcają młodych i starszych do ujawniania swoich emocji i wymiany doświadczeń.

2.3 Jak zbliżyć się do osoby, która jest o sześćdziesiąt lat starsza ode mnie?

Zahamowania i niezręczność, jakie mogą utrudnić lub nawet uniemożliwić komunikację między osobami w młodym i starszym wieku w życiu codziennym, można pokonać za pomocą odpowiednich pytań i techniki prowadzenia wywiadów. Na co dzień nie ma określonych i prostych zasad rozpoczynania i podtrzymywania rozmowy, na przykład dużo zależy od tego, jak starsza lub młodsza osoba powinny być adresowane, jaki rejestr i zasady etykiety należy stosować. Za to forma wywiadu nakłada pewne reguły, które nie zastępują społecznie akceptowanych kodeksów zachowań, ale przeddefiniowują je, zapewniając uczestnikom komunikacji nową motywację – nie zadają pytań w sposób otwarty i pełen zainteresowania, bo oczekuje się ode mnie, że w taki sposób będę zwracać się do osób starszych, ale dlatego, że w roli reportera radiowego chcę się dowiedzieć jak najwięcej o moim rozmówcy. Przy tradycyjnym podziale ról to doświadczony, starszy człowiek decyduje, czy spotka się młodą osobą, czy rozmowa ma miejsce, i jaka rola jest każdemu przypisana, np. czy dziecko ma o czymś opowiedzieć. Role tradycyjne zostają tu zastąpione przez role funkcjonalne. W projekcie „Miejsca zabaw i ulubione zakątki – radiowa podróż po okolicy” to nie starsza osoba decyduje, kto powinien być reporterem, a kto rozmówcą. Jest to z góry określone podczas wspólnej pracy w projekcie.

Projekt proponuje listę tematów, które są atrakcyjne dla młodszych i starszych, a które ze względu na swą emocjonalną zawartość zachęca do nawiązania prawdziwego dialogu między pokoleniami, co rzadko zdarza się w normalnym życiu codziennym. To, jak dany temat – miejsca

zabaw wczoraj i dziś - jest rozwijany, zależy od pracujących nad nim osób. Informacje o tym, kto, w co i gdzie się bawił, nie pochodzi z zewnętrznego źródła, ale od samych uczestników. Jakie miejsca w okolicy odwiedzić, z kim przeprowadzić wywiad, jakie historie opowiedzieć? – wszystko to określają uczestnicy, którzy bez względu na to, czy są młodzi czy starzy, stają się bohaterami wywiadów lub reporterami. Następnie ze swoich nagrań tworzą dźwiękową podróż po okolicy, która na koniec projektu może być udostępniana innym mieszkańcom danej okolicy, aby dialog między młodym i starszym pokoleniem mógł być kontynuowany.

Bibliografia

Faust, Volker. „Meine glückliche Kindheit. Die Glorifizierung von Kindheit und Jugend in der Erinnerung älterer Menschen“ in: <http://www.psychosozialesundgesundheit.net/psychohygiene/kindheit.html> (05.07.2009)

Günzel, Traudel & Ulrike Werner. Interview ist nicht gleich Interview. Handbuch für die medienpädagogische Ausbildung im Audiobereich. München 1999.

Maerker, Daniela, Anna Peper, Frauke Picht, Andrea Sievers & Yvonne Vockerodt. School's out!-Radio präsentiert: 3,2,1, On Air. Ein Handbuch für junge Radiomacher-Innen. München 2006.

http://www.familie-stark-machen.de/files/pressemappe_generationen-barometer.pdf (05.07.2009)

<http://www.zeit.de/online/2008/18/silversurfer> (05.07.2009)

http://www.media-perspektiven.de/uploads/tx_mppublications/Gerhards_01.pdf (05.07.2009).

<http://www.mpfs.de/index.php?id=138> (10.07.2009)

Freiburg, Ebnet: Miejsca zabaw – radiowa podróż po okolicy

CROSSTALK – Moving Stories From Across Borders, Cultures, Generations

→ **Przykład projektu realizowanego w szkole podstawowej w godzinach popołudniowych** z udziałem wybranych uczniów oraz z seniorami z Freiburg-Ebnet (instytucja partnerska: University of Education Freiburg / osoba odpowiedzialna w projekcie Crosstalk: dr Traudel Günnel)

Tekst autorstwa Gesine Kulcke, lipiec 2009

Tłumaczenie: Angela Sprotte

1. Miejsce: Freiburg Ebnet (Niemcy)

Ebnet jest częścią Freiburga od 1974 roku, z własną administracją i ratuszem, pochodzącym z czasów, gdy Ebnet było jeszcze niezależnym miastem. Samo Ebnet ma wielowiekową historię, której świadkiem jest niewielka XVIII-wieczna rezydencja.

Ten obszar o wiejskim charakterze leży na wschód od miasta i na północ od rzeki Dreisam i liczy sobie 2200 mieszkańców. Są tu rozległe łąki i pastwiska oraz gospodarstwa rolne, ale także nowe ulice i domy. Ebnet jest malowniczo położone u podnóża gęsto zalesionych wzgórz Galgenberg.

Mieszkają tu głównie rodziny z dziećmi, a także wiele osób starszych, z których część mieszkała tu przez całe życie. Oznacza to, że okolica ta była idealnym miejscem dla realizacji naszego projektu.

2. Realizacja projektu

2.1 Informowanie opinii publicznej o projekcie

Oprócz bezpośredniej rozmowy seniorami i młodzieżą szkolną w klubach i instytucjach, uczestników można także przyciągnąć poprzez plakaty i ulotki. Jeżeli udałooby się zrekrutować uczestników w ten sposób, osoby, które faktycznie nie znają, mogłyby zyskać okazję do rozmowy ze sobą.

*** Nasze doświadczenia**

Oprócz szkoły podstawowej, zwróciliśmy się do kilku lokali dla seniorów, rady parafialnej, kościoła i lokalnych polityków, aby znaleźć uczestników projektu pilotażowego. Ponadto w okolicy wisiały plakaty, a ulotki dystrybuowane były w miejscach, które często odwiedzane są przez seniorów: lokalnym biurze władz samorządowych, kościele, w piekarni i przychodni.

Tłumaczenie tekstu ulotki:

Uniwersytet Pedagogiczny we Freiburgu zaprasza do wzięcia udziału w projekcie:

Miejsca zabaw – radiowa podróż po okolicy.

Gdzie bawiłeś się w Ebnet jako dziecko?

„Jesteś po sześćdziesiątce? Dorastałeś/aś w Ebnet? Przyjdź i przyłącz się do nas – dowiedz się, jak tworzy się programy radiowe na Uniwersytecie Pedagogicznym. Więcej informacji można znaleźć po drugiej stronie ulotki...”

Projekt sponsorowany przez program Unii Europejskiej „Uczenie się przez całe życie”

W rzeczywistości nikogo nie udało się zrekrutować do projektu poprzez ulotki i plakaty, ale spełniły one swoją rolę w popularyzacji projektu, dzięki czemu większość ludzi, z którymi rozmawialiśmy w Ebnet słyszała już lub czytała o projekcie. Informacje o projekcie zamieściliśmy również w publikacjach urzędowych oraz lokalnej gazecie.

2.2 Uczestnicy

Liczba uczestników:

Dziesięć do dwunastu osób.

Wiek uczestników:

Powinna być taka sama liczba osób młodych i starszych, aby można było prowadzić zrównoważony dialog.

Wymagania dla uczestników:

Połowa uczestników powinna być w wieku od ośmiu do dwunastu lat, gdyż jest to wiek, w którym dzieci nadal bardzo lubią aktywną zabawę, a prowadzenie wywiadów i techniki nagrywania niezbędne do realizacji projektu nie są dla nich zbyt trudne.

Seniorzy, którzy uczestniczą w projekcie powinni dorastać i spędzić część dzieciństwa w okolicy, w której projekt jest prowadzony. Ważne jest również, aby poruszali się oni na tyle sprawnie, aby móc odwiedzić miejsca zabaw na piechotę.

Nie jest to konieczne, aby którykolwiek z uczestników miał doświadczenia w radio lub telewizji.

Jak znaleźć odpowiednich uczestników?

1. Seniorzy: najlepszym rejonem dla prowadzenia projektu jest stara część miasta, gdzie wiele osób mieszka od dawna. Najlepszymi miejscami i osobami do nawiązania kontaktu z seniorami są:

- Ośrodki dla osób starszych
- Lokalne kościoły
- Rady parafialne
- Domy spokojnej starości
- Chóry i stowarzyszenia muzyczne
- Kluby sportowe
- Fundacje i ich sponsorzy
- Lokalni politycy

Przydatne wskazówki

Projekt ma większe szanse powodzenia, jeśli osoby starsze znają między sobą, bowiem nie tylko młodszym uczestnikom łatwiej się zintegrować w gronie znajomych; starsi uczestnicy są także bardziej pewni siebie, jeżeli są otoczeni przez znajome twarze. Być może byłoby to możliwe w przypadku pozyskania wszystkich uczestników z jednego klubu lub stowarzyszenia.

2. Uczniowie: możliwe jest oczywiście rekrutowanie dzieci w wielu różnych miejscach. Istnieje jednak wiele argumentów za tym, by wszystkie dzieci pochodziły z jednej szkoły:

- Zarówno rodzice, jak i dzieci ufają szkole
- Z rodzicami zawsze można się skontaktować za pośrednictwem instytucji
- Informacje na temat projektu mogą być dystrybuowane do rodziców i dzieci przez szkołę

👍 Przydatne wskazówki

Do wzięcia udziału w projekcie pilotażowym w Freiburg-Ebnet została przekonana miejscowa szkoła podstawowa. Daty i godziny zajęć w ramach projektu prowadzonych w czasie lekcji dla trzecioklasistów (9-10 lat) zostały uzgodnione ze szkołą. Szkoła w rezultacie stała się miejscem popołudniowych spotkań w projekcie: miejsce w centrum miasta, które wszyscy znają - dzieci, ich rodzice i seniorzy, z których część była w młodości uczniami tej szkoły.

2.3 Poszczególne sesje

- Kurs składał się z sześciu spotkań w godzinach popołudniowych (po 1,5 godziny) i trwał od połowy marca do połowy kwietnia 2009 roku.
- W celu wdrożenia wyników kursu, wkrótce po zakończeniu kursu przeprowadzono kilka prezentacji oraz dalsze zwiedzanie miasta.

Poniższa tabela przedstawia zarys kursu w formie krótkich wytycznych dla pedagogów z podziałem na poszczególne sesje. Bardziej szczegółowe opisy zawierające ciekawe doświadczenia i wskazówki, na co warto zwracać szczególną uwagę podczas prowadzenia kursu, znajdują się za tabelami.

<u>SESJA 1: Poznajemy siebie i technologie</u>				
Czas (zależy od liczby i wieku uczestników)	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały (*Załączniki)	Czas całkowity (1 h 30)
35 min	Wprowadzenie do projektu, zapoznanie się uczestników, wybór ulubionych miejsc	Prowadzący kurs przedstawiają się; uczestnicy przedstawiają się i prezentują swoje ulubione miejsca zabaw, oznaczając je na mapie	a) dyskusja moderowana, praca w grupie b) mapa okolicy (format co najmniej A2), ołówki, gumki; materiał poglądowy przedstawiający wyniki poprzednich kursów	35 min
35 min	Nauczanie podstawowych wiadomości na temat technik nagrywania	Uczestnicy wykonują próbne nagranie, np. w jednym z wybranych pobliskich miejsc; podczas nagrania prowadzący objaśnia techniki nagrywania	a) krótkie objaśnienia z użyciem urządzenia do rejestracji i nauka praktyczna b) co najmniej jedno urządzenie do rejestracji dźwięku, słuchawki, przewody, mikrofon, w razie potrzeby tyczka mikrofonowa	1 h 10
20 min	Wyrażanie opinii, planowanie kolejnych kroków, ewaluacja	Grupa wyraża opinie, omawiane są kolejne sesje i (w razie potrzeby) pomysły, jak przyciągnąć więcej uczestników. Uczestnicy wypełniają kwestionariusz wstępny i listy kontaktowe (w przypadku młodszych dzieci ankiety mogą być wypełnione w formie ustnej).	a) dyskusja moderowana w grupie b) kwestionariusze dla dzieci i osób starszych (QP1 *), (w przypadku młodszych dzieci być może także urządzenie do rejestracji dźwięku), lista kontaktowa uczestników	1 h 30

<u>SESJA 2: Techniki i pierwsze próby przeprowadzania wywiadów</u>				
Czas	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały (*Załączniki)	Czas całkowity (1 h 30)
25 min	Przygotowanie tras i wywiadów. Uczestnicy uczą się technik	Uczestnicy zbierają się wokół mapy okolicy z zaznaczonymi miejscami i proponują	a) dyskusja moderowana w grupie, burza mózgów	25 min

	przeprowadzania wywiadów.	pytania do wywiadów, które prowadzący wykorzystują, aby zilustrować różne techniki prowadzenia wywiadów. Uczestnikom zostają przydzielone konkretne zadania (obsługa dyktafonu, mikrofonu, robienie zdjęć...)	b) duża mapa okolicy z zaznaczonymi miejscami zabaw, ołówki, fiszki z pytaniami, (ewentualnie materiały do Wprowadzenia do wywiadów*)	
50 min	Nagranie pierwszych wywiadów (próbnych)	Uczestnicy odwiedzają kilka miejsc zabaw i nagrywają (próbne) wywiady	a) wywiady b) aparat fotograficzny, urządzenie do rejestracji dźwięku, słuchawki, przewody, mikrofon, tyczka mikrofonowa, zapasowe baterie do sprzętu	1 h 15
15 min	Refleksja, planowanie następnych zadań	Grupa odsłuchuje wywiady próbne i ocenia je. Dyskusja, które miejsca odwiedzić podczas kolejnej sesji	a) dyskusja moderowana w grupie b) głośniki do urządzenia rejestrującego	1 h 30

SESJA 3: W miejscach zabaw

Czas	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały	Czas całkowity (1 h 30)
20 min	Wybór trasy	Punktem wyjścia ponownie jest krótka dyskusja w grupie nad mapą z oznaczeniami. Uczestnicy decydują, które miejsca odwiedzić i jaką trasę obrać. Ustalenia są notowane.	a) wolna dyskusja w grupie (moderowana, jeśli zajdzie potrzeba) b) mapa okolicy, markery, notesy	20 min
1 h	Dalsze nagrywanie wywiadów (bądź wykonanie pierwszych nagrań w projekcie)	Uczestnicy odwiedzają miejsca zabaw i, jeśli to możliwe, sami organizują nagranie wywiadów	a) wywiady b) sprzęt (zob. Sesja 2), fiszki	1 h 20

10 min	Konkluzje i planowanie	Krótkie podsumowanie: Jak się udała wycieczka? Co się wam podobało? Jakie problemy napotkaliście? Uczestnicy mogą wysłuchać fragmentów wywiadów, obejrzeć zdjęcia. Prowadzący omawiają kolejne etapy.	a) dyskusja moderowana b) mapa, głośniki, laptop, rzutnik cyfrowy	1 h 30
--------	------------------------	---	--	--------

SESJA 4: W miejscach zabaw

Przebieg taki sam jak w Sesji 3

SESJA 5: Edycja i prezentacja

→ Jeśli jest to możliwe, sesja powinna być zaplanowana na więcej niż 90 minut

Czas	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały (*Załączniki)	Czas całkowity (1 h 30)
20 min	Układanie radiowej podróży po okolicy	Grupa zastanawia się, jak wszystkie miejsca połączyć w radiową podróż po okolicy. Kolejność prezentowana jest na tablicy	a) dyskusja sterowana w grupie b) mapa z zaznaczeniami, tablica lub flip-chart, makery	20 min
30 min	Pisanie komentarzy do nagrań	Małe grupy (najlepiej min. jeden senior i nie więcej niż troje dzieci) tworzą teksty opisujące, jak dostać się z jednego miejsca zabaw do drugiego i wprowadzające wywiad. Teksty muszą być łatwe do odczytania podczas nagrywania.	a) praca w małych grupach b) długopisy, papier, w razie potrzeby komputer	50 min
35 min	Wykańczanie nagrań	Grupy wybierają uczestnika, który odczyta tekst na nagraniu	a) wykonanie nagrania z pomocą prowadzących b) sprzęt do nagrywania	1 h 25
5 min	Ewaluacja	Wypełnienie ankiet	b) ankiety oceniające dla dzieci i seniorów (QP2*)	1h 30

Sugestia: Jeśli to możliwe, warto zorganizować więcej niż 6 sesji popołudniowych – wówczas uczestnicy mogą się zapoznać z programem do obróbki dźwięku (np. Audacity) i zmontować wywiady samodzielnie. Jeśli nie jest to możliwe, prowadzący przynoszą na Sesję 5 już zmontowane wywiady, które uczestnicy ułożą w kompletną podróż po okolicy.

SESJA 6: Próba generalna i ocena wyników

Czas	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały (*Załączniki)	Czas całkowity (1 h 30)
ok.90 min	Prezentacja i ocena efektów pracy (aby zapewnić trwałą oddźwięk projektu, na prezentację zapraszani są krewni i znajomi)	Prowadzący krótko prezentują projekt i instruują, jak odsłuchać radiową podróż na odtwarzaczach. Wspólna wycieczka (cała lub we fragmentach) oraz sesja ewaluacyjna.	a) krótka prezentacja, instrukcje techniczne, wycieczka (odsłuchiwanie wywiadów), dyskusja moderowana b) Komputer, przenośne odtwarzacze mp3 lub cd, słuchawki (opcjonalnie rozgałęźniki do słuchawek), mapy okolicy (format min. A4, najlepiej laminowane) z naniesioną trasą oraz jedna taka mapa w formacie A2	1 h 30

Sesja 1: Poznajemy siebie i technologię

Cele: Prezentowane są główne założenia projektu oraz uczestnicy przedstawiają się tak, aby ich wcześniejsza wiedza, pomysły i zainteresowania mogły być włączone do projektu. Są uczeni podstawowych umiejętności rejestrowania dźwięku.

Materiały: co najmniej jedno urządzenia do rejestracji (w ramach projektu pilotażowego zastosowano Marantz PMD 600 - urządzenie, które jest bardzo łatwe w obsłudze), słuchawki, przedłużacze, mikrofon, mapa okolicy (co najmniej A2), ołówki, gumki, aparaty fotograficzne

Zajęcia: prezentacja i dyskusja sterowana w grupie

Czas: dziewięćdziesiąt minut

Podczas dyskusji w grupie uczestnicy siedzą wokół dużego stołu, na którym została rozłożona mapa okolicy. Ma miejsce krótka prezentacja celów projektu, planowanej zawartości i porządku sesji. Następnie uczestnicy przedstawiają się, mówiąc nie tylko o sobie, swoich pomysłach i zainteresowaniach, lecz także wymieniając jedno lub dwa miejsca zabaw. Każdy uczestnik zaznacza ołówkiem swoje miejsca na mapie okolicy i krótko wyjaśnia, co to za miejsce i jak się tam dostać.

Przydatna wskazówka

W Niemczech szczegółową mapę okolicy o dużej skali można otrzymać w urzędzie miasta – będzie to fragment oficjalnego planu zagospodarowania przestrzeni wydawany przez wydział geodezji.

Uwaga!

Samo poszukiwanie miejsc zabaw na mapie jest doskonałym bodźcem konwersacyjnym. Uczestnicy bardzo szybko zaczynają mówić z ożywieniem o miejscach, które znają lub znali i o tym, co w nich robili. Ponieważ wiele z tych historii mogłyby zostać utraconych i nienagranych, prowadzący powinni interweniować i ograniczyć wypowiedź każdego uczestnika do kilku minut.

Przydatna wskazówka

Podczas wprowadzenia uczestnicy powinni wpisać swoje dane (nazwiska, adresy, numery telefonów i adresy e-mail) na listę kontaktową. Być może niektórzy obecni na pierwszym

spotkaniu nie będą mogli regularnie i aktywnie uczestniczyć we wszystkich zajęciach. Podczas wyszukiwania uczestników projektu pilotażowego, wiele zainteresowanych osób nie mogło brać udziału w zajęciach przez kilka tygodni, lecz chętnie przychodziły one raz lub dwa, by opowiedzieć swoje historie.

Podczas pierwszej sesji wypróbowuje się urządzenia do rejestracji, aby pokazać, że jest proste w użyciu. Można wykorzystać jedno z pobliskich miejsc zabaw do nagrania próbnego. To również sprawia, że idea projektu staje się jaśniejsza dla uczestników.

Pierwsze próbne nagrania powinny być przede wszystkim ćwiczeniem technicznym, podczas którego wyjaśnia się najważniejsze funkcje urządzenia, takie jak dostosowywanie poziomu głośności nagrania lub użycie mikrofonu:

- *Zawsze kieruje się mikrofon w stronę źródła dźwięku lub osób mówiących*
- *Odległość od mikrofonu: od dziesięciu do dwudziestu centymetrów od mówiącej osoby*
- *Przewód mikrofonu należy trzymać zwinięty w pętlę, by uniknąć powstawania trzasków*

Uwaga!

Podczas pierwszych prób nagrania często pojawiają się niewielkie trudności, których rezultatem jest nagranie z uciążliwymi szumami z tła. Zarejestrowana podczas próbnego nagrania na wolnym powietrzu pięknie opowiedziana historia może być bezużyteczna w produkcji końcowej z uwagi na zbyt głośne szumy z tła.

Przydatna wskazówka

Jeśli uczestnicy mają trudności z obsługą urządzenia, dobrym pomysłem jest, by umożliwić im wypróbowanie go podczas wprowadzenia – urządzenie krąży po sali z rąk do rąk, aby każdy uczestnik ma szansę nagrać to, co mówi osoba siedząca obok niego.

*** Nasze doświadczenia**

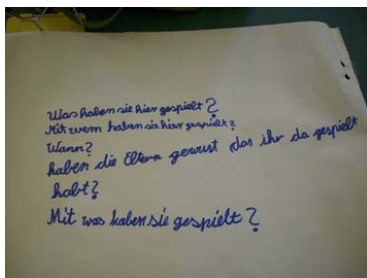
Po zaznaczeniu przez uczestników miejsc zabaw na mapie okolicy, wyjaśniłam działanie urządzenia nagrywającego. Pozwoliłam dzieciom zamontować słuchawki i przewody, a potem zapytałam uczestników, czy chcą odwiedzić pierwsze miejsce. Ponieważ mocno padało, zasugerowałam, że powinniśmy zacząć w szkole, którą jeden z uczestników zaznaczył na mapie

jako miejsce zabaw. Zebraliśmy się na szkolnej werandzie i zapytałam uczniów, czy chcą spróbować prowadzić swój pierwszy wywiad. Byli bardzo zainteresowani, ale brakowało im pewności siebie. Zachęciłam do zadawania pytań, które przychodziły im do głowy. Ich rozmówcy odpowiadali ze szczegółami. Gdy dzieciom kończyły się pytania, proponowałam własne. Stopniowo dzieci zaczęły same wymyślać coraz więcej pytań. Wspomniałam również, że mikrofon jest kierunkowy i że nagranie będzie lepszej jakości, jeśli mikrofon będzie skierowany do osoby mówiącej. Nawet jeśli od czasu do czasu odległość między mikrofonem i mówiącym stawała się zbyt duża lub hałasy w tle zbyt głośne, nie przerywałam, chcąc uniknąć skupienia uwagi dzieci na technice oraz zakłócania przepływu rozmowy.

Przydatna wskazówka

Ponieważ dzieci są znacznie niższe od osób starszych, przydatna jest tyczka mikrofonowa.

Sesja 2: Techniki i pierwsze próby przeprowadzania wywiadów

Cele: uczestnicy poznają techniki prowadzenia wywiadów, proponują pytania do wywiadów i odwiedzają niektóre miejsca zabaw zaznaczone na mapie okolicy

Materiały: mapa okolicy (co najmniej A2), tablica/duże arkusze papieru lub fiszki, aparaty fotograficzne, urządzenia do nagrywania, słuchawki, przewody, mikrofon i jeśli to możliwe tyczka mikrofonowa, baterie zapasowe

Zajęcia: wykład, burza mózgów, wywiady

Czas: dziewięćdziesiąt minut

Na początku uczestnicy gromadzą się wokół mapy okolicy rozłożonej na stole, na której zostały zaznaczone miejsca zabaw. Dzięki temu uczestnicy przypominają sobie temat i wysłuchują krótkiego wykładu na temat pytań i technik prowadzenia wywiadów. Po tym uczestnicy zbierają pomysły na pytania o miejsca zabaw, które będą zadawać sobie wzajemnie, notują je na tablicy, na dużych arkuszach papieru lub na fiszkach. Prowadzący korzystają z sugestiami, aby wyjaśnić

- *Różnice między pytaniami otwartymi i zamkniętymi*
- *Znaczenie dopytywania o więcej informacji i przewidywania pytań słuchaczy*
- *Rolę reportera w kierowaniu rozmową*
- *Funkcję pytanie wprowadzającego: bodziec konwersacyjny lub „zaproszenie do rozmowy”*

✱ Nasze doświadczenia

Podobnie jak w poprzedniej sesji wszyscy uczestnicy (nie tylko dzieci) stwierdzili, że trudno im wymyślić pytania, więc wybraliśmy je razem. Dzieci notowały je na tablicy i jako pierwsze podawały własne sugestie: W co się tu bawiłeś/aś? Z kim się bawiłeś/aś? itd. Pytania seniorów: Czy twoi rodzice o tym sądzili? Kiedy się tu bawiłeś/aś? Gdy ktoś zaproponował pytanie: Czy twoi rodzice pozwolili ci się bawić? – wyjaśniłam, że to pytanie zamknięte, czyli takie, na które można odpowiedzieć tylko "tak" lub "nie", a zatem nie nadaje się do wywiadu.

👍 Przydatna wskazówka

Uczestnicy następnie decydują, które miejsca odwiedzić. Ustalają również, kto będzie prowadził wywiad z dzieckiem lub seniorem, których miejsce zabaw będzie odwiedzane, kto będzie odpowiedzialny za obsługę urządzenia nagrywającego, a kto za trzymanie mikrofonu – w zależności od tego, kto co chce zrobić. Dziecko powinno zawsze być przepytywane przez jedną lub więcej osób starszych i na odwrót. Po pierwszych wywiadach powinno się zachęcić uczestników do spróbować sił we wszystkich rolach: reportera, koordynatora produkcji i inżyniera dźwięku.

✱ Nasze doświadczenia

Kiedy dotarliśmy do Eschbach (mały strumień) najpierw zamontowaliśmy mikrofon na tyczce, podłączyliśmy przewody, sprawdziliśmy ustawienia urządzenia do rejestracji i rozdzieliliśmy zadania. Wszystkie dzieci chciały nosić słuchawki i tyczkę, a także do zadawać pytania. Byłam

mile zaskoczona, jak aktywnie jedna z seniorek uczestniczyła w przygotowaniach technicznych: uporządkowała przewody, z pomocą jednego z dzieci zamontowała mikrofon, podczas gdy dwie dziewczynki dostosowały poziom głośności nagrywania. Senior, z którym miał być prowadzony wywiad, zajął miejsce na moście, zaś uczeń usiadł obok niego i zaczął zadawać pytania. Dzięki odrobinie zachęty inne dzieci też zaczęły zadawać pytania. Dzięki użyciu tyczki ta sesja pytań i odpowiedzi poszła bardzo dobrze: dziecko, które ją trzymało zawsze było w stanie sprawdzić, kto mówi i trzymać mikrofon w odpowiednim kierunku.

Przydatna wskazówka

Jeśli uczestnicy robią zdjęcia z miejsc zabaw, mogą później zilustrować nimi mapę okolicy.

Sesje 3 i 4: W miejscach zabaw

Cele: uczestnicy chodzą do miejsc zabaw, przejmują techniczną organizację nagrań i przeprowadzają wywiady całkowicie samodzielnie. Mogą one użyć pytań, które zostały zebrane w trakcie drugiej sesji.

Materiały: mapa okolicy (co najmniej A2), aparaty fotograficzne, urządzenia do nagrywania, słuchawki, przewody, mikrofon i jeśli to możliwe tyczka mikrofonowa, baterie zapasowe, fiszki

Zajęcia: wywiady

Czas: dziewięćdziesiąt minut

Na początku sesji po raz kolejny uczestnicy gromadzą się wokół mapy okolicy – decydują, które miejsca odwiedzić tego dnia i którędy do nich dotrzeć. Liczba miejsc odwiedzanych każdej sesji

zależy od tego jak daleko są od siebie i jak wiele jest do powiedzenia na ich temat. Dlatego ważne jest elastyczne reagowanie na każdą sytuację.

Każda sesja powinna zawierać miejsca wybrane zarówno przez dzieci i przez seniorów, aby jedni i drudzy mieli szansę na objęcie ról pytających i pytanych podczas wywiadów. Jeśli pytania zebrane w drugiej sesji zapisane były na fiszkach, stanowią one dobry punkt wyjścia w tych dwóch sesjach. W celu uniknięcia zbyt przewidywalnych rozmów w różnych, rola reportera powinna przypadać kilku różnym osobom. Po przeprowadzeniu kilku wywiadów uczestnicy powinni być zachęceni do korzystania z fiszek jedynie jako podpowiedzi i większego skupienia się na tym, co mówi rozmówca, aby kolejne rozmowy nosiły indywidualne piętno osobistych wspomnień i doświadczeń uczestników wywiadu.

✳ Nasze doświadczenia

W miejscu wybranym przez jednego z seniorów, dzieci z własnej inicjatywy poprosiły starszą panią, która właśnie pojawiła się na swoim balkon, czy nie chciałaby udzielić im wywiadu. Kobieta słyszała już o naszym projekcie, знаła też z widzenia niektóre dzieci, więc od razu zgodziła się na wywiad, co było dla dzieci świetną motywacją. Na początku po prostu zadawały pytania zgromadzone w poprzedniej sesji, krótko potem zapomniały o fiszkach i zaczęły zadawać kobiecie spontaniczne pytania. Jedna dziewczynka w końcu rozpoczęła z nią dyskusję na temat zalet dzieciństwa dziś i w przeszłości.

👍 Przydatna wskazówka

Jeśli grupa razem odsłuchuje już zakończone wywiady, łatwo pokazać, jak na jakość rozmowy wpływają poziom głośności, kierunek mikrofonu, szumy tła itp.

Sesja 5: Edycja i prezentacja

Cel: Zebranie w całość radiowej podróży po okolicy

Materiały: mapa okolicy (co najmniej A2), tablica/flip chart itd., papier, ołówki, komputer z programem do edycji (np. Audacity), urządzenia rejestrujące. Najlepiej, gdy sesja odbywa się w studiu nagraniowym, lecz tekst komentarza może być nagrany także na przenośnym urządzeniu rejestrującym

Zajęcia: rozmowa sterowana w grupie, praca w małych grupach

Czas: dziewięćdziesiąt minut (jeśli to możliwe, na tę sesję należy poświęcić więcej czasu, ponieważ pisanie komentarzy było trudne dla dzieci)

Miejsca zabaw wykorzystane w nagraniach są teraz zaznaczone na mapie okolicy. Uczestnicy razem zastanawiają się, w jakiej kolejności najlepiej ułożyć je w trasę, a następnie zapisują kolejność na tablicy. W małych grupach (w każdej powinni być zarówno seniorzy jak i dzieci) tworzone są teksty, które opisują jak słuchacz może dostać się z jednego miejsca do drugiego. Aby napisać komentarze łączące wywiady grupa odsłuchuje wywiady i odtwarzają trasy łączące poszczególne miejsca zabaw na mapie okolicy. Następnie komentarze są zapisywane i rejestrowane.

Przydatna wskazówka

Jeśli komentarz nie jest rejestrowany w studio, najlepiej nagrać go w terenie. Ponieważ komentarz ma łączyć wywiady w trasę, opisując drogę z jednego miejsca do drugiego, można zarejestrować go podczas spaceru rzeczywistą trasą – w ten sposób szum tła będzie uzupełnieniem komentarza.

Uwaga!

Jeśli komentarz nagrywany jest na wolnym powietrzu, konieczne jest więcej czasu na edycję.

Nasze doświadczenia

W wyniku różnic wieku dwunastu uczestników miało bardzo różne potrzeby: młodszy chcieli się stale przemieszczać w studio i wszystkiego próbować, podczas gdy starsi najpierw musieli

wszystko omówić. Seniorzy szybko przejmowali kontrolę w małych grupach, ale było im trudno spełniać potrzeby poszczególnych uczniów i włączać ich w pisanie komentarza.

Przydatna wskazówka

Edycji nagrania nie należy rozpoczynać w większej grupie. Wymaga to koncentracji i uważnego odsłuchiwania nagrań. Najlepiej robić to w samemu. Jeśli jest to możliwe jest zorganizowanie więcej niż sześciu sesji, można objaśnić uczestnikom działanie programu do edycji, aby mogli pracować nad edycją wywiadów indywidualnie lub w parach. W przeciwnym razie lepiej jest, aby prowadzący przynieśli już zmontowane wersje wywiadów, które następnie uczestnicy wykorzystają do stworzenia radiowej podróży.

Sesja 6: Próba generalna i ocena wyników

Cel: czas na refleksję i prezentację projektu

Materiały: Komputer/laptop, odtwarzacz mp3 i słuchawki (wystarczająca liczba dla wszystkich uczestników i zaproszonych gości), małe mapy okolicy (A4) z oznaczoną trasą, duża mapa okolicy

Przydatna wskazówka

Jeśli nie ma dostępnej wystarczającej liczby odtwarzaczy mp3, można użyć rozgałęźników do słuchawek. Być może niektórzy z uczestników będą mieli swoje własne odtwarzacze mp3, które mogą przynieść ze sobą. Można także nagrać płyty CD z opisem trasy, aby można było wykorzystać przenośne odtwarzacze CD.

Zajęcia: wycieczka z gośćmi, ocena projektu

Czas: dziewięćdziesiąt minut

Aby dowiedzieć się, czy osoby z zewnątrz mogą prześledzić trasę, na popołudniowe spotkanie zaproszeni są rodzice, wnuki, przyjaciele i znajomi. Ukończone nagranie jest kopiowane z komputera na odtwarzacze mp3. Zanim grupy zaczną wspólne zwiedzanie okolicy, trasie jest prezentowana na mapie okolicy o dużej skali. Na wycieczkę, każdy uczestnik otrzymuje małą mapę z oznaczoną trasą. Po zakończeniu wycieczki, mogą być zgłaszane propozycje zmian, np., że niektóre z wywiadów powinny zostać skrócone lub umieszczone w innej kolejności.

✧ **Nasze doświadczenia**

Po zakończeniu wycieczki, usiedliśmy razem i wymieniliśmy poglądy na temat projektu. Jedna z dziewczynek powiedziała, że cieszy się, że poznała miejsca, o których wcześniej nie wiedziała. Wielokrotnie dzieci dziwiły się, że seniorzy tyle psocili w przeszłości. Dwoje dzieci stwierdziło, że to był dobry pomysł, aby odwiedzić miejsca. Jedna z senierek powiedziała, że najbardziej podobało jej się, że przez odwiedziny w miejscach zabaw łatwiej było młodym i starszym rozmawiać ze sobą. Jej głównym zarzutem było to, że dzieci czasami nie mogły się skupić na zbyt długo. Matka jednej z dziewcząt powiedziała, że tak zafascynowały ją historie, że mogłaby ich słuchać w kółko.

3. Perspektywy na przyszłość

Projekt ten wykorzystuje fakt, że do dzisiaj jedną z najważniejszych form kontaktu między młodymi i starszymi jest opowiadanie historii. Tradycyjnie przy pomocy opowieści starsi przekazywali młodym swoją wiedzę i doświadczenie, i dawali im wgląd we własny świat, dzięki

czemu poglądy każdej generacji mogły wpływać na następne pokolenie. Projekt pilotażowy we Freiburg-Ebnet miał również wpływ na codzienną komunikację – jedna z seniorek wspomniała, że od czasu rozpoczęcia projektu, dzieci zawsze kłaniają jej się na ulicy. Jedno z dzieci pamiętało nawet o jej urodzinach i przyszło złożyć jej życzenia.

Radiowa podróż po okolicy może być wykorzystana do komunikacji między młodymi i starszymi po zakończeniu projektu – wycieczki te można wykorzystywać jako materiał do nauki w szkołach, domach seniora i tego typu ośrodkach. Można zorganizować podobne wycieczki według innego klucza – po ulubionych zakątkach, kryjówkach i innych miejscach emocjonalnie związanych z przeżyciami z dzieciństwa.

Sześć sesji to tak naprawdę zbyt mało, ponieważ uczestnicy potrzebują dużo czasu i przestrzeni zarówno do zapoznania się i nawiązania zaufania sobie nawzajem, jak i do zapoznania się z kwestiami technicznymi. Podczas projektu pilotażowego, miała na przykład miejsce ożywiona dyskusja między dziećmi i jednym z seniorów o piłce nożnej, co zakończyło się pomysłem wspólnego oglądania meczu. Nieformalne dyskusje tego rodzaju ułatwiają komunikację między młodymi i starszymi i przyczyniają się do znikania barier. Czas jest wykorzystywany bardziej efektywnie, jeśli projekt prowadzą dwie osoby, a nie jedna.

Miejsca zabaw: radiowa podróż po okolicy i kompendium gier

CROSSTALK - Moving Stories from across Borders, Cultures and Generations

→ **przykład integracji projektu do programu nauczania** w klasie piątej szkoły podstawowym (Scuola Primaria Antonio Salandra) i w pierwszej klasie gimnazjum (Scuola Secondaria Virgilio) w Castelluccio, Apulia (Włochy).

Tekst autorstwa Traudel Günnel, July 2010

Tłumaczenie: Angela Sprotte

1. Miejsce: Castelluccio Valmaggiore (Włochy)

Castelluccio Valmaggiore (1500 mieszkańców), małe miasteczko u podnóża gór na północy Apulii około 45 km od miasta Foggia. Są tu głównie grunty rolne, jest duże bezrobocie, a młodzi ludzie są często zmuszeni do opuszczenia okolicy w celu znalezienia pracy. Pomimo tego Castelluccio to tętniące życiem miejsce, co jest w dużej mierze zasługą szkół i nauczycieli. Dwie szkoły w Castelluccio Valmaggiore wzięły udział w działaniach w ramach projektu „Miejsca zabaw: radiowa podróż po okolicy” – Szkoła Podstawowa Antonio Salandra i Gimnazjum Virgilio.

2. Realizacja projektu

2.1 Przygotowanie i reklamowanie projektu

W przeciwieństwie do innych kursów opisanych w niniejszym podręczniku, zajęcia w ramach projektu zostały włączone do programów szkolnych. Poza „radiową podróżą”, zbadano dawne i nowe zabawy i wyprodukowano kompendium gier (patrz załącznik).

Jeśli inicjatywa nie pochodzi bezpośrednio od pracowników szkoły, ale na przykład z uczelni wyższej lub mediów, wskazane jest wydrukowanie ulotek i plakatów, aby przyciągnąć uwagę do projektu i znaleźć zainteresowanych nauczycieli. Ulotki i plakaty mogą być dystrybuowane do szkół i nauczycieli. Bezpośredni kontakt ze szkołami można nawiązać w różny sposób, poprzez nauczycieli, dyrektorów szkół lub przedstawicieli rodziców. Spotkania nauczycieli i konferencje są również dobrym miejscem do informowania o projekcie.

Jeśli impuls do realizacji projektu wychodzi bezpośrednio od pracowników szkoły, w ramach przygotowania, mogą oni pobrać przykłady i materiały ze strony internetowej CROSSTALK

(www.crosstalk-online.de), przedstawić projekt na konferencji lub spotkaniu pracowników szkoły i podjąć decyzję w sprawie treści i terminów (w miarę możliwości przydziału godzin dydaktycznych).

Jak tylko w szkole zapadną ogólne ustalenia, można rozpocząć rekrutację seniorów do projektu. Dobrze jest w celu nagłośnienia projektu i uzyskania wsparcia nawiązać kontakt się z prasą lokalnej, władzami i przedstawicielami społeczności.

Nasze doświadczenia

Projekt w północnej Apulii został zaprezentowany podczas regionalnej konferencji z udziałem nauczycieli z różnych miast. Pierwsze spotkanie z potencjalnie zainteresowanymi miały miejsce jeszcze podczas konferencji. Zostały im przedstawione wyniki projektu pilotażowego w Freiburg-Ebnet i dyskutowano na temat sposobu realizacji podobnego projektu w jednym z miasteczek w regionie. Nawiązano kontakt ze Szkołą Podstawową Antonio Salandra i Gimnazjum Virgilio, w Castelluccio Valmaggiore dzięki współpracy z Alfonso Rainone, nauczycielem w gimnazjum, który także podjął się funkcji lokalnego koordynatora projektu. Przedstawił on projekt w gminie oraz na konferencjach w obu szkołach. Szkoły zdecydowały się na uczestnictwo i oddały jedną lekcję w tygodniu dla każdej z klas uczestniczących do dyspozycji do projektu. Projekt prowadziło wspólnie czworo nauczycieli.

Przydatna wskazówka

Zawartość projektu może być włączona do różnych przedmiotów szkolnych, na przykład historii, angielskiego, historii lokalnej i wychowania obywatelskiego, nadaje się zwłaszcza do nauczania interdyscyplinarnego.

2.2 Uczestnicy

Wiek:

11 do 14 lat (uczniowie) i 60 (seniorzy).

Liczba uczestników:

Jedna lub dwie klasy szkolne.

Jeśli projekt ma być realizowany w ciągu tygodniu: 10 do 20 uczniów i co najmniej 8 osób starszych.

Jeśli projekt prowadzony jest z całą klasą, można założyć, że będzie znacznie więcej dzieci niż osób starszych. W tym przypadku uczniowie mogą pracować w małych grupach i wspólnie przeprowadzić wywiad z jednym seniorem. W grupie mogą podejmować się różnych funkcji, np. trzymać mikrofon, przeprowadzać wywiad, pomagać podsuwając dodatkowe pytania, nagrywać, kontrolować poziomu hałasu. Role mogą być wymieniane, aby każdy w grupie miał szansę na zadawanie pytań lub odpowiadanie.

Jeśli radiowa podróż produkowana jest z mniejszą liczbą uczniów, najbardziej korzystna będzie taka sama liczba uczniów i osób starszych, by wszyscy mogli po kolei wcielić się w role.

Wymagania dla uczestników:

Projekt jest przeznaczony dla uczniów w wieku od jedenastu lat.

Seniorzy biorący udział w projekcie powinni dorastać w okolicy, gdzie realizowany jest projekt lub przynajmniej spędzić tu część swojego dzieciństwa i lat młodzieńczych. Powinni oni być sprawni, ponieważ uczestnicy spacerują do poszczególnych miejsc zabaw.

Dla żadnej z tych grup wcześniejsze doświadczenie w radio nie jest wymagane.

Znajdowanie uczestników:

Seniorzy: Projekt najłatwiej zrealizować w starych dzielnicach i małych miastach, gdzie wiele osób mieszka od dawna. Kontakt z osobami starszymi powinien w miarę możliwości być nawiązany przez szkoły/nauczycieli, np. poprzez udział uczniów i rodziców/dziadków. Ponadto seniorów można znaleźć poprzez:

- kluby seniora
- kościoły
- domy opieki
- stowarzyszenia obywatelskie
- chóry i stowarzyszenia muzyczne
- kluby sportowe

Należy podkreślić, że osobista rozmowa ma kluczowe znaczenie w przekonywaniu seniorów do udziału w projekcie.

Zaleca się zainteresowanie projektem całych grup seniorów np. z jednego klubu lub stowarzyszenia. Po pierwsze, jest to korzystne, jeśli uczestnicy mają w grupie przyjaciół i znajomych i mogą sobie nawzajem pomagać, na przykład podczas korzystania z urządzenia

rejestrującego. Po drugie, w stowarzyszeniach łatwiej jest znaleźć kogoś, kto zechciałby podjąć odpowiedzialność za sprawy organizacyjne.

✳ **Nasze doświadczenia**

W Castelluccio, zarówno uczniowie z ostatniej klasy szkoły podstawowej (19 uczniów, 11 lat), jak i z pierwszej klasy gimnazjum (20 uczniów, 12 lat) wzięli udział w projekcie. Dodatkowo założono, że zaangażowanie dwóch różnych szkół spowoduje, że uczniowie nawiążą kontakty, co ułatwiłoby młodszym dzieciom przejście ze szkoły podstawowej do gimnazjum.

Kontakt z seniorami nawiązano poprzez dziadków dzieci oraz ich przyjaciół i znajomych.

Ze względu na brak czasu, a częściowo ze względu na trudną trasę większość seniorów nie ukończyła wycieczki, niektórzy przybyli tylko do miejsca, gdzie odbywały się wywiady.

👍 **Przydatna wskazówka**

Należy zaplanować wystarczająco dużo czasu na kontakty z seniorami. Na dzień przed wywiadem, można zadzwonić do tych osób, by sprawdzić są w stanie przyjść i być może zaproponować, że się je odbierze.

2.3 Czas i poszczególne sesje

- Działania w ramach projektu zostały przygotowane i niekiedy realizowane w niektórych podczas jednej lekcji w tygodniu w ciągu 7 miesięcy
- Następnie zorganizowano 2 ½ dnia wspólnej pracy w projekcie (faza zasadnicza).
- Później wyniki projektu zostały zaprezentowane na forum publicznym.

Poniższa tabela przedstawia plan projektu, zajęcia i terminy. Może ona służyć jako podstawa do realizacji podobnych projektów. Więcej szczegółowych informacji, relacji i wskazówek zamieszczono w sprawozdaniu na końcu tabeli.

Etap/ Czas	Cele	Treść (* dodatki)	a) Metody b) Sprzęt, materiały, pomoce (*załączniki)	Czas całkowi ty
FAZA PRZYGOTOWAWCZA				
Przygoto wania	Poznanie się, szukanie miejsc zabaw oraz	Uczniowie zbierają gry oraz identyfikują lokalne miejsca zabaw	a) Zajęcia zintegrowane z lekcjami b) Mapa okolicy (duża)	1 lekcja na tydzień

1 lekcja na tydzień (przez 7 mies.)	współczesnych i tradycyjnych gier			przez ok. 7 mies.
	Poznanie różnych metod badań. Uczenie się technik przeprowadzania wywiadów	Uczniowie uczą się korzystania ze źródeł Uczniowie uczą się technik przeprowadzania wywiadów	a) Dyskusja w klasie moderowana przez nauczyciela, praca samodzielna i w małych grupach, wycieczki	
	Badanie historii lokalnej pod kątem tematu projektu	Do badań uczniowie używają 1. tekstów źródłowych i książek 2. ustnych relacji starszych mieszkańców	a) Praca w terenie – odwiedzanie bibliotek, archiwów, miejsc zabaw, kontakt ze starszymi mieszkańcami okolicy b) Artykuły piśmiennicze (lub laptopy)	
	Zbieranie kolekcji gier	Uczniowie piszą raporty i przygotowują kompendium gier*	b) –“–	
	Poznanie tradycyjnych gier	Uczniowie wypróbowują tradycyjne gry	Sprzęt potrzebny do gier, aparat fotograficzny	
	Nauka czytania map i umiejętności planowania	Uczniowie pracują z mapami okolicy, uczą się je czytać. Zaznaczają wybrane miejsca zabaw i wyznaczają trasę łączącą je	b) Duża mapa okolicy	
	Nauka przeprowadzania wywiadów dziennikarskich	Uczniowie przygotowują listy proponowanych pytań	a) Nauka podstaw technik przeprowadzania wywiadów b) Pomoce wizualne*, materiały dydaktyczne*, Artykuły piśmiennicze	
Etap/ Czas	Cele	Treść (* dodatki)	a) Metody b) Sprzęt, materiały, pomoce (*załączniki)	Czas całkowity
FAZA ZASADNICZA PROJEKTU				

Dzień 1 Część 1 3 h	Wprowadzenie planu projektu Przyswajanie know-how: techniki przeprowadzania wywiadów i nagrywania Ewaluacja	Pierwsze spotkanie uczniów i seniorów Krótkie wprowadzenie projektu. Prezentacja efektów fazy przygotowawczej, dyskusja Prezentacja wybranych miejsc i planu zajęć Krótkie powtórzenie – wywiad jako gatunek dziennikarski Techniki rejestracji dźwięku, prawidłowe trzymanie mikrofonu, dostosowywanie poziomu głośności Próbnne nagrania w 3-4-osobowych grupach uczniów i seniorów Ewaluacja – uczestnicy wypełniają ankiety dotyczące ich doświadczeń i oczekiwań	b) Komputer, projektor Wcześniej przygotowane kompendium gier Duża mapa okolicy z zaznaczonymi miejscami zabaw b) Pomoce wizualne* b) Urządzenie rejestrujące, mikrofon b) Ankiety wstępne dla uczniów i seniorów (QP1*)	3 h
Dzień 1 Część 2 3 ½ h	Przeprowadzanie wywiadów, fotografowanie miejsc zabaw (<i>Etap 1</i>)	Odwiedzane są wybrane miejsca zabaw Każda mała grupa przeprowadza wywiad Zadania są porozdzielane wcześniej – kwestie techniczne (ok. 3 os.), obsługa mikrofonu, nagranie wywiadu (ok. 3 – 4 os.) Pozostali uczestnicy robią zdjęcia	b) Urządzenie rejestrujące, mikrofon, słuchawki, tyczka mikrofonowa, aparat fotograficzny, lista pytań	6 h 30

Dzień 2 Część 3 30 min	Prezentacja, wyniki wstępne	W formie krótkiej prezentacji PowerPoint prezentowane są wybrane fragment wywiadów i zdjęcia Dyskusja i opinie uczestników	a) Prezentacja PowerPoint przygotowana przez nauczycieli b) komputer, projektor, głośniki	7 h
Część 4 ok. 3 h	Przeprowadzanie wywiadów, fotografowanie miejsc zabaw (<i>Etap 2</i>)	Wizyty w miejscach, które dotąd nie były odwiedzone Wszystkie grupy przechodzą trasę wycieczki, docierając do zaplanowanych miejsc zabaw Zadania są porozdzielane wcześniej – kwestie techniczne (ok. 3 os.), obsługa mikrofonu, nagranie wywiadu (ok. 3 – 4 os.) Pozostali uczestnicy robią zdjęcia	b) Urządzenie rejestrujące, mikrofon, słuchawki, tyczka mikrofonowa, aparat fotograficzny, lista pytań, mapa okolicy	10 h
Część 5 2-3 h	Nauka pisania tekstów radiowych Podział na małe grupy – pierwsza lekcja technik montażu dźwięku	W małych grupach uczestnicy piszą teksty komentarzy, które łączą poszczególne miejsca. Odczytują i nagrywają swoje komentarze Jeśli grupa jest zbyt liczna, jest podzielona. Lekcja technik montażu odbywa się w pracowni informatycznej.	b) Urządzenie rejestrujące, mikrofon, słuchawki, ciche pomieszczenie (studio nagraniowe) b) Pracownia informatyczna, program do cyfrowej edycji dźwięku np. <i>Audacity</i> (= freeware)	13 h

Dzień 3 Część 6 ok. 1-2 h	Prezentacja wstępnych wyników i dyskusja	Spotkanie wszystkich uczestników i wybranych gości (np. burmistrza), prezentacja, dyskusja	a) Prezentacja PowerPoint z wybranymi fragmentami wywiadów i zdjęciami przygotowana przez nauczycieli b) komputer, projektor, głośniki	15 h
	Ewaluacja	Dyskusja ewaluacyjna i wypełnienie ankiet	b) Ankiety dla uczniów i seniorów (QP2*), urządzenie rejestrujące do nagrania ocen i komentarzy	
Część 7 1-4 tygodni później ok. 2 h (jeśli odbywa się wycieczka, potrzebne jest więcej czasu)	Publiczna prezentacja wyników projektu Wycieczka	Wysyłka zaproszeń do uczestników, ich przyjaciół i krewnych zaangażowanych w projekt, nauczycieli, przedstawicieli władz lokalnych Pokazywana jest internetowa prezentacja wyników projektu, po czym następuje dyskusja i ocena Każdy zainteresowany może potem wybrać się z grupą na wycieczkę.	a) Prezentacja internetowa radiowej podróży przygotowana przez nauczycieli b) komputer, projektor, głośniki b) Podczas wycieczki – odtwarzacze mp3 z nagraniami, mapy (A4 laminowane), przenośne głośniki	17h (nie licząc czasu przygotowań)

FAZA PRZYGOTOWAWCZA

Cele: Uczniowie nabywają geograficznej i historycznej wiedzy na temat gier i miejsc zabaw. Uczą się, jak prowadzić badania, interpretować źródła pisane (archiwalia, książki), jak znajdować świadków i rozmawiać z nimi, jak opisywać wyniki badań i jak czytać mapy.

Materiały: książki, archiwa, biblioteki, relacje świadków, tradycyjne i współczesnych gry, mapy miasta lub okolicy, jeśli są dostępne: urządzenia do nagrywania, mikrofon, słuchawki, materiały dydaktyczne, pomoce wizualne.

Metody: zorganizowanej dyskusja w klasie z nauczycielem, praca samodzielna i w małych grupach, wycieczki

Termin: 7 miesięcy po jednej lekcji tygodniowo

Spis treści: Uczniowie tworzą kolekcję swoich gier (współczesnych i tradycyjnych). Do swoich badań używają: 1. źródeł pisanych, książek z bibliotek i archiwów i 2. ustnych relacji swoich dziadków i innych starszych mieszkańców.

Uczniowie wypróbowują gry z przeszłości. Tworzą własne sprawozdania i opracowują kompendium gier (patrz załącznik).

Ponadto, uczniowie pracują z mapami miasta i okolicy i uczą się je czytać. Wskazują odpowiednie miejsca zabaw i tworzą trasy wycieczek, które łączą te miejsca.

Uczą się podstaw prowadzenia wywiadu dziennikarskiego i technik nagrywania (jeżeli urządzenia do rejestracji i mikrofon są dostępne).

Podczas zwiedzania uczniowie zbierają pytania do wywiadów układają listę pytań.

Nasze doświadczenia

W Castelluccio nauczyciele klas uczestniczących wspólnie zaplanowali poszczególne etapy i treści, ale potem realizowali je samodzielnie w swoich klasach. Pozwoliło to na elastyczną integrację treści projektu w każdej klasie.

W ramach przygotowań do fazy zasadniczej urządzenie rejestrujące nie było dostępne, więc uczniowie ćwicząc przeprowadzanie wywiadów używali długopisów, udając, że to mikrofony.

Przydatne wskazówki

- Często jest możliwe otrzymanie mapy miasta lub w okolicy w urzędzie miasta (z wydziału geodezji).
- Urządzenia rejestrujące można wypożyczyć od lokalnych mediów bądź szkół.
- Łatwo jest „symulować” nagranie bez sprzętu. Rozmówcy stoją za parawanem oddzielającym ich od reszty klasy, aby pozostali uczniowie mogli skoncentrować się wyłącznie na słuchaniu.

FAZA ZASADNICZA – PRACA W PROJEKCIE

Dzień 1, Część 1: Poznawanie siebie i Technologii

Cele: prezentacja projektu, wprowadzenie do sposobu przeprowadzania wywiadów i technik nagrywanie, wymiana doświadczeń

Materiały: prezentacja PowerPoint, pomoce wizualne "Jak przeprowadzić wywiad", mapa okolicy, urządzenia do rejestracji dźwięku, mikrofon, słuchawki, zapasowe baterie, aparat fotograficzny, ankiety

Metody: dyskusja sterowana, praca w małych grupach

Czas: 3 godziny

Treść: na pierwszym spotkaniu wszystkich uczestników (nauczycieli, uczniów, osób starszych) koordynator projektu (nauczyciel odpowiedzialny za projekt) przedstawia uczestników, prezentuje efekty fazy przygotowawczej, mówi o poprzednich projektach w innych miejscach (prezentacja PowerPoint), jak również prezentuje kompendium gier i wyjaśnia harmonogram na

dany dzień. Ponadto, robi krótkie wprowadzenie do tematu przeprowadzania wywiadów. Należy wyjaśnić następujące kwestie:

- Różnice pomiędzy pytaniami otwartymi i zamkniętymi,
- Znaczenie dopytywania o więcej informacji i przewidywania pytań słuchaczy
- Rolę reportera w kierowaniu rozmową

Taki krótki wstęp jest szczególnie ważny dla osób starszych, ponieważ nie były one bezpośrednio zaangażowane w fazę przygotowawczą.

Uczestnicy są instruowani, jak korzystać z mikrofonu i urządzenia do rejestracji, po czym w małych, mieszanych pod względem wieku grupach, wykonują krótkie nagrania próbne. Zapoznają się z obsługą aparatu fotograficznego.

Pod koniec sesji, uczestnicy wypełniają ankiety wstępne do wykorzystania w ocenie projektu (informacje statystyczne, takie jak wiek, płeć, doświadczenia, oczekiwania).

Nasze doświadczenia

W praktyce seniorzy byli znacznie mniej skłonni do używania sprzętu – trzeba ich było do tego indywidualnie zachęcać i pomagać im. Ponieważ seniorzy do tej pory nie otrzymali żadnego systematycznego wprowadzania do wywiadu dziennikarskiego, ich ciekawe pytania do dzieci były omawiane wspólnie podczas wycieczki. Seniorzy wykazywali tendencję do długiego opowiadania o swoich dziecięcych zabawach i ich miejscach zamiast zadawać pytania na temat młodszych uczestników. Uznano więc, że szczególnie istotne jest wspieranie ich w roli reportera, a niekiedy także udzielanie wsparcia (np. w formie sugestii, o co jeszcze mogą zapytać uczniów).

Przydatne wskazówki

- Dobrze jest, jeśli uczniowie, a zwłaszcza osoby starsze, notują słowa kluczowych i pytania do wywiadów na fiszkach (w żadnym przypadku nie powinni zapisywać ich pełnymi zdaniem, aby wywiad nie brzmiał tak jak tekst czytany).
- Jeśli uczestnicy robią zdjęcia z miejsc zabaw podczas spaceru, mogą zilustrować mapę miasta zdjęciami.
- Porady techniczne:
 - Dobrze jest oddzielić rolę reporterów i techników, aby jedna osoba mogła koncentrować się na treści, a druga na jakości nagrania.

- Podczas nagrań szczególnie na wolnym powietrzu przydatna jest osłona od wiatru umieszczana na mikrofonie, aby odfiltrować dźwięki tła.
- Końcówka mikrofonu powinna być trzymana około 10-15 cm poniżej brody osoby mówiącej. To daje najlepszą jakość nagrania, a mikrofon jest poza polem widzenia rozmówcy, co często pozwala im mówić bardziej naturalnie.
- Przewód mikrofonu należy trzymać zwinięty w luźną pętlę, by uniknąć powstawania trzasków i przypadkowego wysunięcia przewodu z gniazda mikrofonu.

Dzień 1, Część 2: Wywiady w miejscach zabaw, część 1

Cele: uczniowie i seniorzy odwiedzają miejsca zabaw i samodzielnie przeprowadzają wywiady

Materiały: mapa z oznaczoną trasą, urządzenie rejestrujące, mikrofon, słuchawki, tyczka mikrofonowa, aparat fotograficzny, lista pytań

Metody: wywiady prowadzone w małych grupach, robienie zdjęć.

Czas: 3 ½ godz.

Treść: uczestnicy odwiedzają pierwsze zaplanowane miejsca zabaw. Grupy na zmianę odwiedzają te miejsca, nagrywają po jednym wywiadzie w każdym miejscu. Nauczyciele wcześniej zdecydowali o podziale ról w grupach – kwestie techniczne (ok. 3 os.), obsługa mikrofonu, nagranie wywiadu (ok. 3 – 4 os.). Jeśli uczniów jest więcej (np. cała klasa) niż osób starszych, a jeden senior może zadawać pytania kilku uczniom na raz. Pozostali uczestnicy mogą fotografować to wydarzenie. Ważne jest, aby w miarę możliwości odwiedzać na przemian miejsca zabaw seniorów i uczniów, ponieważ obie generacje powinny móc odegrać role

pytającego i pytanego. Uczestnicy powinni być zachęceni do korzystania z fiszek jedynie w formie sugestii i reagować na to, co rozmówca rzeczywiście mówi. Prowadzi to do tworzenia fascynujących, wyjątkowych rozmów, które odzwierciedlają osobiste doświadczenia.

Nasze doświadczenia

Uczniowie w Castelluccio podchodzili bardzo entuzjastycznie do przeprowadzania wywiadów i brania odpowiedzialności za kwestie techniczne. Podział zadań sprawdził się znakomicie. Nauczyciele wiedzieli dokładnie, kiedy wypada czyja z kolej do pełnienia danej roli i interweniowali, gdy jakiś uczeń nie chciał oddać mikrofonu lub urządzenia rejestrującego. Niepełnosprawny uczeń został również w pełni włączony w pracę i przeprowadził wywiad zupełnie samodzielnie.

Wymiany ról między uczniami i seniorami był jednak dość problematyczne. Osoby starsze wolały mówić o przeszłości, zamiast zwracać się do uczniów z pytaniami o ich miejsc zabaw. Niektórzy nie wzięli udziału w wycieczce, lecz dołączali tylko w miejscach, gdzie mieli udzielić wywiadu. Nie byli oni w najmniejszym stopniu zainteresowani kwestiami technicznymi, więc w końcu to uczniowie wykonali wszystkie nagrania.

Przydatne wskazówki

- W celu zapewnienia dobrej jakości nagrania, jednocześnie umożliwiając uczestnikom samodzielne działanie, nauczyciel powinien od czasu do czasu kontrolować zapis i, jeśli to konieczne, sugerować poprawienie położenia mikrofonu lub dostosowanie poziomu głośności nagrania.
- W trakcie rozmów, niezbędne jest, aby seniorzy i uczniowie mogli wcielić się w obie role. Jeśli seniorzy nie potrafią wymyślić pytań, nauczyciel może podpowiadać w trakcie rozmowy. Te wtrącenia mogą być później usunięte z nagrania.
- Należy poinstruować seniorów na temat kwestii technicznych i technik prowadzenia wywiadów przed rozpoczęciem fazy zasadniczej projektu, aby byli bardziej pewni siebie podczas prowadzenia rozmowy. Mogą być oni zaproszeni do szkoły w fazie przygotowawczej lub spotykać się na sesji, zorganizowanej specjalnie dla nich przez koordynatora projektu.

Dzień 2, Część 3: Prezentacja wstępnych wyników

Cele: prezentacja dotychczasowych wyników i przeglądanie nagrań z poprzedniego dnia.

Materiały: laptop, projektor cyfrowy, głośniki.

Metody: krótki wykład z prezentacją PowerPoint dyskusja.

Czas: 30 minut.

Treść: koordynator projektu przedstawia krótką prezentację PowerPoint (3 - 5 minut, wyprodukowaną pod koniec pierwszego dnia projektu) z wybranych zdjęć z miejsc zabaw i fragmentów wywiadów z poprzedniego dnia. Na podstawie prezentacji uczestnicy omawiają swoje wrażenia z dnia poprzedniego. Koordynator zachęca do podawania pytań, uwag, pomysłów i propozycji zmian, które mogłyby być realizowane w dalszej części projektu

✳ Nasze doświadczenia

Uczestnicy byli bardzo zadowoleni z wyników wstępnych. Zwłaszcza uczniowie naprawdę nie mogli się doczekać przeprowadzanie kolejnych wywiadów. Niektórzy uczestnicy uznali słuchanie własnego nagranego głosu za bardzo dziwne doświadczenie.

Przydatna wskazówka

Wybór fragmentów wywiadów do prezentacji PowerPoint może posłużyć do wykorzystania bardzo udanych lub mniej udanych rozmów jako wskazówek przed kolejnymi wywiadami.

Dzień 2, Część 4: Wywiady, etap 2

Patrz wyżej – tak samo jak Dzień 1, Część 2.

Dzień 2, Rozdział 5: Kompilacja nagrania i pisanie komentarzy

Cel: kompilacja materiału, pisanie i nagrywanie komentarzy do nagrań

Materiały: urządzenia do rejestracji dźwięku, mikrofon, słuchawki, ciche pomieszczenie lub, jeśli to możliwe, studio nagraniowe, materiały dydaktyczne, mapa okolicy.

Metody: wykład, dyskusja sterowana na temat języka radio, praca w małych grupach, nagrywanie komentarzy do tekstów. Być może także praca w grupach w pracowni komputerowej.

Czas: 2-3 godziny.

Treść: Nauczyciel robi krótkie wprowadzenie do specyfiki języka radio:

- Pisanie tak jak się mówi
- Krótkie zdania, nie za dużo informacji w jednym zdaniu
- Ekspresyjny język.

Trasę zwiedzania i miejsca zbaw, w których przeprowadzono wywiady, sprawdza się z zaznaczeniami na mapie okolicy i wybiera się ostateczną kolejność. W małych grupach uczestnicy piszą

komentarze, które wprowadzają i łączą poszczególne wywiady.

W studiu nagraniowym lub cichym pomieszczeniu jeden z uczestników ćwiczy przed nagraniem, odczytując na głos tekst.

Jeśli grupa jest duża, powinna być podzielona – zadaniem drugiej podgrupy jest cyfrowa edycja nagrań za pomocą aplikacji Audacity w pracowni komputerowej.

Nasze doświadczenia

W tej sesji uczestniczyli prawie wszyscy uczniowie, ale niestety żaden z seniorów, więc komentarze nie mogły powstawać w grupie międzypokoleniowej.

Podczas nagrywania komentarzy trudno było utrzymać ciszę i spokój wśród uczniów, którzy nie byli bezpośrednio zaangażowani, co wpływało negatywnie na jakość zapisu. Być może lepiej byłoby podzielić uczniów na małe grupy, z których jedna pracowałaby nad tekstami, a druga uczyła się podstaw cyfrowej edycji dźwięku w innym pomieszczeniu (np. pracowni komputerowej).

Przydatne wskazówki

- Warto ponowić zaproszenie na tę sesję dla seniorów i poprosić, aby przyczynili się swoją wiedzą i pomysłami do tworzenia komentarzy.
- Spokój i cisza są niezbędne podczas nagrania – można osiągnąć lepsze wyniki, jeśli tekst jest nagrany, poprawiony i odsłuchany wspólnie, a następnie ponownie nagrany.
- Na sesję należy przeznaczyć dość dużo czasu, ponieważ nie można z góry przewidzieć, ile razy będzie konieczne do nagrywanie niektórych fragmentów.
- Podczas nagrywania należy zwrócić uwagę na tempo mowy, wymowę i intonację. Najlepiej, jeśli tekst jest czytany na głos co najmniej raz przed nagraniem, aby nauczyciel miał szansę na swoje sugestie.
- W miarę możliwości komentarze do ostatecznej wersji powinny być wcześniej wydrukowane. Jeśli niemożliwe jest wydrukowanie po wprowadzeniu zmian w tekście, najlepiej, aby uczestnicy nanieśli je własnoręcznie na swoje notatki, tak, aby teksty były dla nich czytelne.
- Jeśli grupa jest duża i zostanie podzielona, aplikacja Audacity powinna być zawczasu zainstalowana na komputerach.

Dzień 3, Część 6: Wstępne wyniki, opinie

Cele: prezentacja fragmentów nagrań, oceny.

Materiały: laptop, projektor cyfrowy, głośniki, ankiety.

Metody: krótki wykład z prezentacją PowerPoint, dyskusja.

Czas: ok. 1-2 godzin.

Treść: na spotkaniu wszystkich uczestników koordynator projektu przedstawia krótką prezentację PowerPoint (ok. 5 minut) złożoną z wybranych zdjęć miejsc zabaw i fragmentów wywiadów z komentarzami. Na podstawie prezentacji obecni omawiają swoje wrażenia z udziału w projekcie. Ustalana jest data publicznej prezentacji końcowych wyników. Dystrybuowane i wypełniane są ankiety ewaluacyjne.

✳ Nasze doświadczenia

Uczestnicy byli bardzo zadowoleni z przebiegu i wyników projektu, których dopiero co wysłuchali. Burmistrz (ojciec jednego z uczniów biorących udział w projekcie) wziął udział w sesji i był bardzo mile zaskoczony. Obiecał, że spróbuje znaleźć fundusze na zakup urządzenia do nagrywania, aby projekt można kontynuować w szkołach. Niestety znowu na sesję dotarło bardzo niewiele osób starszych.

👍 Przydatne wskazówki

- To spotkanie może być okazją do kontynuowania kontaktów między pokoleniami i planowania kolejnych projektów. Można na przykład zaprosić poszczególnych seniorów na kolejne spotkania z uczniami, aby opowiedzieli o swoich doświadczeniach z przeszłości (np. w dziedzinie historii lub muzyki).
- Jeśli oprócz radiowej podróży po okolicy w projekcie powstaje strona internetowa, uczniowie mogą pomagać seniorom w pracy na komputerze, na przykład uczyć ich edycji wywiadów lub obróbki zdjęć na stronie.
- Jeżeli w ostateczna wersja wycieczki (edycja wywiadów, map i zdjęć) nie może być ukończona wraz z uczestnikami (np. z powodu braku czasu), koordynator projektu podejmuje się tego zadania.
- Powinno się ustalić datę publicznej prezentacji ostatecznych wyników projektu, aby wszyscy zaangażowani mogli nagłośnić imprezę i zapraszać gości.

Po 1-4 tygodni, Część 7: Prezentacja

Cele: publiczna prezentacja ostatecznych wyników, wycieczka.

Materiały: laptop, projektor cyfrowy, głośniki, laminowane mapy okolicy, odtwarzacze MP3, słuchawki, w razie potrzeby rozgałęźniki do słuchawek.

Metody: krótki wykład prezentujący cyfrową mapę okolicy, z zaznaczonymi miejscami zabaw (po kliknięciu w dany punkt wycieczki uruchamia się pliku audio z wywiadem i na ekranie pojawiają się zdjęcia), opinie i dyskusja. Wspólna wycieczka.

Czas: ok. 1 ½ - 3 godziny, w zależności od tego, czy planowana jest wycieczka (w całości lub tylko części).

Treść: oprócz uczestników projektu, na sesję zapraszani są rodzice, dziadkowie, znajomi, uczniowie z innych szkół, przedstawiciele społeczności i sąsiednich gmin.. Pomaga to w rozreklamowaniu osiągnięć projektu, co może przyczynić się do realizacji podobnych projektów w innych miejscach. Można uzgodnić umieszczenie cyfrowej wycieczki i mapy na stronie internetowej gminy. Gmina może również zacząć oferować radiową podróż gościom i turystom.

Przydatne wskazówki

- Jeśli po prezentacji nie ma wystarczająco dużo czasu, aby przejść całą trasę, można odwiedzić tylko kilka miejsc.
- Jeśli wiele osób chce wziąć udział w wycieczce warto utworzyć pary (dwie osoby otrzymują odtwarzacz mp3 z rozgałęźnikiem i dwie pary słuchawek). Można też spacerować w małych grupach (jeden odtwarzacz oraz przenośne głośniki na baterie).

3. Wnioski/Perspektywy na przyszłość

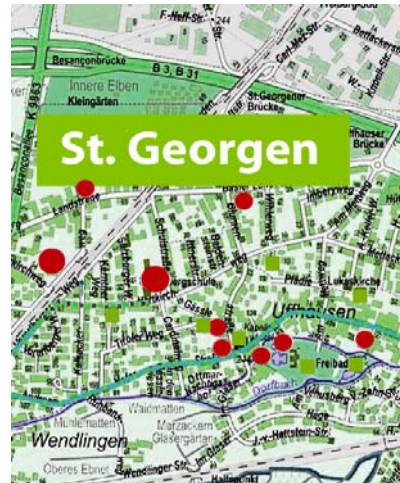
Uczniowie byli bardzo zainteresowani i zaangażowani w projekt od samego początku, zapewne w dużej mierze dlatego, że temat projektu ich zainspirował. Szukali seniorów w społeczności lokalnej i z zaangażowaniem pytali ich o wspomnienia z miejsc zabaw i o gry z przeszłości. Na ten temat młodzi i starsi mogli rozmawiać na podobnym poziomie. Uczniowie chętnie odwiedzane te miejsca i wypróbowywali gry, które dziś są zapomniane. Seniorzy odkryli, że wiele gier przetrwało do dziś, nawet jeśli zmieniło się otoczenie. Skłoniło to seniorów i uczniów do refleksji na temat różnic między pokoleniami oraz zmian w ich lokalnej społeczności.

Projekty takie jak ten w Castelluccio mogą być realizowane w wielu innych miejscach pod warunkiem, że nauczyciele są gotowi do pełnego zaangażowania. Zawartość projektu można łatwo włączyć do programu szkolnego. Każda zaangażowana osoba nie tylko rozwija swoje kompetencje techniczne i językowe, ale także nabywa szeroką wiedzę na temat różnych zagadnień. Ponadto wszyscy podczas tej nauki świetnie się bawią.

Ulubione miejsca: radiowa podróż po okolicy

CROSSTALK - Moving Stories from across borders, cultures, and generations

→ *Przykład pozaszkolnego projektu młodzieżowego*

Tekst autorstwa Anke Halbrittter, czerwiec 2010
Tłumaczenie Angela Sprotte

1. Miejsce: St. Georgen Freiburg (Niemcy)

Georgen, dzielnica o ponad 2200-letniej historii, została włączona do miasta Freiburg wiele lat temu. Jest malowniczo położona u stóp wzgórza Schönberg, którego zbocza porasta winorośl. Podobnie jak w Ebnet, centrum zachowało swój wiejski charakter, ale obecnie Georgen rozrosło się i mieści kilka szkół, nowoczesne dzielnice mieszkaniowe i wiele domów jednorodzinnych z okresu powojennego. Mieszka tu ok. 12.000 osób. Georgen posiada własną infrastrukturę, wiele otwartych przestrzeni, parki, a przez centrum przepływa strumień. Jest to miejsce szczególnie atrakcyjne dla rodzin z dziećmi, ale mieszka tu też sporo osób starszych, które spędziły tu całe życie.

2. Realizacja projektu

2.1 Publikacja projektu

W pierwszym etapie, projekt powinien być reklamowany za pomocą plakatów i ulotek oraz w prasie lokalnej. Ulotki mogą także rozprowadzać osoby, które zaoferowały pomoc w znalezieniu uczestników. Z naszego doświadczenia wynika, że osoby te są bardziej zaangażowane, jeśli mają okazję przeczytać o projekcie w gazecie lub zobaczyć plakaty.

Oprócz tego, zarówno seniorów jak i młodzież należy odwiedzić bezpośrednio w klubach, szkołach i innych miejscach publicznych i poprosić o wzięcie udziału w projekcie. Jednym z najbardziej skutecznych sposobów przyciągnięcia uczestników było zmotywowanie osób z grupy docelowej, aby przekonali innych ze swoich środowisk do udziału w projekcie.

✳ Nasze doświadczenia

Aby znaleźć odpowiednich uczestników, skontaktowaliśmy się z ośrodkami seniora, lokalnym stowarzyszeniem obywatelskim, kościołami, szkołami oraz centrami młodzieżowymi. Ponadto rozwiesiliśmy plakaty i rozdawaliśmy ulotki w uczęszczanych przez mieszkańców miejscach takich jak lodziarnia lub kościół.

Opis projektu został również zamieszczony w codziennej gazecie we Fryburgu, Badische-Zeitung, oraz w gazecie St. Georgener Bote.

Po zakończeniu projektu w obu gazetach ukazał się artykuł podsumowujący.

Poza tym byliśmy także w kontakcie z osobą, która była zaangażowana w prowadzenie strony internetowej St. Georgen i która od początku była zainteresowana udostępnieniem radiowej podróży online.

2.2 Uczestnicy

Liczba:

Dwanaście do czternastu

Wiek:

Młodzież: około 12 - 15 lat

Seniorzy: 60 lat i więcej

W najlepszym przypadku, to zespół powinien składać się z równej liczby uczestników z obu pokoleń, aby mogli oni po wymieniać się rolami reportera i rozmówcy.

Oczywiście inne konfiguracje grupy są również możliwe. Jeśli np. cała klasa szkoły bierze udział w projekcie, a osób starszych jest jedynie kilka, uczniowie mogą tworzyć małe grupy i podzielić się zadaniami (np. trzymać mikrofon, wspierać reportera dodatkowymi pytaniami itd.). Nawet jeśli w grupie jest tylko jeden senior, nadal możliwe jest zorganizowanie sesji tak, aby każdy miał okazję do zadawania pytań lub bycia pytanym.

Wymagania dla uczestników:

Projekt jest przeznaczony dla uczniów w wieku od lat dwunastu, gdyż zaangażowanie starszych nastolatków może być trudne. W rejonach o charakterze wiejskim starsza młodzież często wybiera się do centrum miasta w celach rozrywkowych, więc ich ulubione miejsca spotkań nie mieszczą się już w sąsiedztwie.

Seniorzy biorący udział w projekcie powinni wychować się w sąsiedztwie lub przynajmniej spędzić tu część swojej młodości. Powinny one być w stanie poruszać się samodzielnie, aby móc na pieszo odwiedzić ulubione miejsca. Ponadto dobrym pomysłem okazało się odwiedzanie bardziej oddalonych miejsc na rowerach.

Od uczestników nie wymaga się doświadczenia w pracy w radio.

Znajdowanie uczestników:

Seniorzy: Najlepsze miejsca, aby przyciągnąć seniorów:

- Domy i kluby seniora
- Kościoły
- Domy opieki
- Stowarzyszenia
- Chóry i stowarzyszenia muzyczne
- Kluby sportowe
- Fundacje

Młodzi Ludzie: Dzieci i młodzież można rekrutować w klubach i instytucjach, jednak lepiej jest, jeśli pochodzą oni z jednej organizacji (np. klubu, szkoły), ponieważ:

- Młodzi ludzie (i ich rodzice) mają zaufanie do instytucji,
- W razie potrzeby może być ona miejscem spotkań w projekcie
- Członkowie personelu mogą przekazywać informacje o projekcie młodym ludziom (i ich rodzicom).

✱ Nasze doświadczenia

Kwestia znalezienia uczestników zajęła wiele czasu i wysiłku w początkowej fazie projektu. Najlepszą metodą wydaje się być zaangażowanie całej grupy z klubu lub stowarzyszenia. To korzystne dla uczestników projektu z obu pokoleń na pokoleń, jeśli mogą wziąć udział razem z przyjaciółmi i znajomymi. Z naszych doświadczeń wynika, że są wtedy bardziej gotowi zbliżyć się do siebie. Po drugie, łatwiej jest nawiązać kontakt ze stowarzyszeniem, które jest skłonne wesprzeć organizatora w trakcie realizacji projektu.

Seniorzy byli członkami grupy tanecznej dla seniorów z St. George, w której mieliśmy silnie zmotywowaną osobę do kontaktu.

W grupie ludzi młodych niestety nie udało się przyciągnąć uczestników z jednego środowiska, np. ze szkoły, wspólnoty (Grupa Młodzieży Katolickiej, ministranci), skautów lub członków centrum młodzieżowego – prawdopodobnie dlatego, że nie znaleźliśmy odpowiedniej osoby do kontaktu, która mogłaby rozpowszechnić ideę projektu.

Przydatna wskazówka

Polecamy rekrutację za pośrednictwem osób do kontaktu, aby mieć jak największą szansę rozpowszechnienia idei projektu. To gwarantuje również ścisłą i bezpośrednią współpracę, całkowicie niezależną od szkolnej biurokracji.

2.3 Poszczególne sesje

- Kurs składał się z siedmiu sesji trwających od jednej do dwóch godzin i odbył się w okolicach Georgen we Freiburgu/Breisgau (Niemcy) od końca kwietnia do połowy czerwca 2010 roku.
- Wkrótce potem, na początku lipca radiowa podróż po okolicy została zaprezentowana publicznie przy okazji lokalnych uroczystości kościelnych.

Poniższa tabela przedstawia krótki zarys 7 sesji i może być wykorzystywana przy organizacji podobnych kursów. Bardziej szczegółowe informacje na temat poszczególnych sesji można znaleźć w sprawozdaniu na końcu tabeli.

Sesja/ Czas	Cele	Treść	a) Metody b) Materiały (*Załączniki)	Czas całkowity
Sesja 1/ 1 h	Wprowadzenie, przedstawienie się, instrukcje techniczne	Przedstawione i przedyskutowane zostają cele i idea projektu. Krótko wyjaśniona jest obsługa sprzętu do nagrywania	a) Wykład, dyskusja moderowana b) Sprzęt do nagrywania, mikrofon	1 h
	Ewaluacja	Uczestnicy są pytani o swoje doświadczenia, motywację, oczekiwania wobec kursu itd.	a) dyskusja w grupie, samodzielne wypełnianie ankiet b) Ankiety wstępne dla dzieci i seniorów (QP1*)	
Sesja 2/ 1 h	Prezentacja wyników poprzedniego projektu	Prezentacja wyników poprzedniego projektu na laptopie i rzutniku	a) Prezentacja, wymiana opinii wśród uczestników b) Laptop, rzutnik, duża mapa okolicy	2 h
	Zaznaczanie ulubionych miejsc	Uczestnicy zbierają się wokół mapy okolicy i zaznaczają na		

	na mapie okolicy	niej swoje ulubione zakątki		
Sesja 3/ 1 h	Uzupełnienie mapy ulubionych miejsc, uzgodnienie dat spotkań	Mapa z zaznaczonymi przez uczestników ulubionymi zakątkami wyznacza plan działań. Ustalane są daty sesji indywidualnych	a) Dyskusja moderowana, krótki wykład, wolna dyskusja b) Mapa z zaznaczonymi miejscami, plan projektu	3 h
Sesja 4/ 2,5 h	Techniki wywiadu dziennikarskiego – wprowadzenie. Odwiedzanie miejsc i przeprowadzanie wywiadów	Prezentowane są podstawowe techniki przeprowadzania wywiadów. Uczestnicy odwiedzają wybrane miejsca i prowadzą wywiady	a) Wykład, zajęcia praktyczne b) Pomoce wizualne i materiały do kursu*, laptop/rzutnik do wykładu; aparat fotograficzny, sprzęt od nagrywania	5,5 h
Sesja 5/ 2 h	Przeglądanie i kompilacja zebranego materiału	Uczestnicy odsłuchują niezmontowanych fragmentów wywiadów i przeglądają zdjęcia. Ustalana jest trasa wycieczki i pisane są komentarze łączące do nagrań. Następnie nagrywane są komentarze.	a) Wykład, pisanie tekstów w grupach b) Laptop, rzutnik, głośniki, duża mapa, ołówki, papier, sprzęt do nagrywania	7,5 h
Sesja 6/ 2 h	Nauka montażu dźwięku, montaż ostateczny	Uczestnicy otrzymują krótkie wprowadzenie do obsługi programu do montażu dźwięku (np. Audacity) i z pomocą prowadzących montują wywiady i komentarze, a potem łączą wszystko w całość	a) Prezentacja programu do edycji dźwięku, praca w grupach z asystą prowadzących b) Komputery z zainstalowaną aplikacją do montażu dźwięku (np. Audacity)	9,5 h
Sesja 7/ 2 h	Próbna wycieczka po okolicy	Uczestnicy (być może w towarzystwie zaproszonych przyjaciół i krewnych) idą trasą radiowej podróży, odtwarzając nagranie za pomocą mp3 playerów,	a) Spacer całą grupą b) Przenośne odtwarzacze mp3, słuchawki, mapy okolicy z	11,5 h

		wysłuchują wywiadów, sprawdzają poprawność swoich opisów (warto wręczyć wszystkim laminowane mapy okolicy z naniesioną trasą spacer)	zaznaczoną trasą (laminowane)	
	Ewaluacja projektu (może być przeprowadzona także po Sesji 5)	Pytania o doświadczenia, opinie o projekcie itp.	a) Dyskusja w grupie, indywidualne wypełnianie ankiet b) Ankiety podsumowujące dla dzieci i seniorów (QP2*)	

Sesja 1: Prezentacja projektu i wprowadzenie do kwestii technicznych

Cel: prowadzący przedstawiają się, uczestnicy poznają się wzajemnie, prezentowane są idea, treść i planowany harmonogram projektu. Uczestnicy otrzymują krótkie techniczne wprowadzenie do technik nagrywania. Pod koniec sesji wypełnia się kwestionariusz dotyczący danych istotnych do oceny projektu (wiek, doświadczenia, oczekiwania wobec kursu, itp.).

Materiały: ulotka, urządzenia do rejestracji dźwięku, mikrofon, słuchawki, mapa okolicy, aparat fotograficzny, ankiet

Metody: wykład, dyskusja moderowana

Czas: ok. 60 minut

Uczestnicy kursu i prowadzący siedzą w kręgu. Omówione zostają podstawowe informacje, treści i cele projektu. Krótko wyjaśnione jest działanie urządzeń do nagrywania, po czym uczestnicy mogą je samodzielnie wypróbować.

✱ Nasze doświadczenia

Na pierwszym spotkaniu wiedza uczestników o projekcie była różna. Niektórzy już wcześniej zapoznali się z treścią ulotek, inni przyszli na sesję bez jasnego pojęcia, o co chodzi w projekcie. Dlatego też niezbędne jest nie tylko szczegółowe przedstawienie projektu, ale również wyjaśnienie, że jest to projekt społeczny i edukacyjny, a nie komercyjny. Niektórzy z seniorów

mieli wątpliwości, czy będą w stanie opanować technologię zapisu. Po sesji jedna seniorek zastrzegła, że nie chce, aby jej zdjęcia lub wypowiedzi były umieszczane w Internecie. Jej obawy wobec Internetu były poważne i nie mogły zostać rozwiązane w trakcie dalszej rozmowy.

👍 **Przydatne wskazówki**

- Na pierwszym spotkaniu ważne jest, aby wyjaśnić, jakie są źródła i cele projektu.
- Należy położyć nacisk nie tyle na aspekty techniczne, co przede wszystkim na treści, którymi są wspomnienia i doświadczenia uczestników. Niemniej jednak częścią projektu jest zapoznanie się z technologią i stosowanie jej przez uczestników w dalszych częściach kursu. Dla młodzieży może być to czynnikiem motywującym do wzięcia udziału w projekcie, a seniorzy mogą być zainteresowani nową wiedzą techniczną, dzięki której być może przezwyciężą swoje wewnętrzne obawy. Jest to również pretekst do rozwoju komunikacji międzypokoleniowej.

👍 **Porady techniczne: korzystanie z urządzeń rejestrujących**

- Rozsądne jest rozdzielenie ról reporterów i techników, aby jedna osoba mogła skupić się na treści, a druga na jakości nagrywania.
- Zwłaszcza podczas nagrywania na zewnątrz, powinno się stosować osłonę do mikrofonu w celu odfiltrowania szumów.
- Mikrofon powinno się trzymać w odległości ok. 10 do 15 cm od brody rozmówcy. Gwarantuje to dobrą jakość nagrania, a mikrofon jest poza polem widzenia rozmówcy, dzięki czemu jego wypowiedź jest bardziej spontaniczna.
- Przewód mikrofonu należy trzymać zwinięty w luźną pętlę, by uniknąć powstawania trzasków i przypadkowego wysunięcia przewodu z gniazda mikrofonu.

Sesja 2: Zaznaczanie ulubionych zakątków na mapie okolicy

Materiały: Dokumentacja projektu (lista uczestników, mapa okolicy), laptop, projektor cyfrowy, ewentualnie ekran, płyta CD z wynikami poprzednich projektów, aparat fotograficzny

Metody: prezentacja, wymiana opinii między uczestnikami

Czas: 60 minut

Uczestnicy siadają na przeciwko ekranu.

Po krótkim wprowadzeniu, przedstawiane są wyniki innego, podobnego projektu. Można przy tym wykorzystać z interaktywną mapę z poprzedniego projektu, np. uczestnicy mogą wysłuchać fragmentów radiowej podróży po okolicy.

W drugim etapie uczestnicy gromadzą się wokół własnej mapy okolicy.

✳ **Nasze doświadczenia**

Ponieważ konieczne było dalsze reklamowanie projektu, na tej sesji pojawiły się dwie nowe starsze osoby, które chciały dowiedzieć się czegoś na temat projektu.

Prezentacja wyników wcześniejszych projektów okazała się pomocna w wyjaśnieniu uczestnikom, zwłaszcza tym starszym, jak w ostatecznej wersji powinny wyglądać rezultaty naszej wspólnej pracy. Odsłuchanie fragmentów wywołało u uczestników entuzjazm i ochotę, aby „tego” spróbować. Natychmiast pojawiły się pomysły w zakresie formy, jaką ich radiowa podróż mogłaby przybrać.

Oznaczanie ulubionych zakątków na mapie okolicy zrodziło niezwykle dynamiczną dyskusję, ponieważ miejsca te były wszystkim znane. Uczestników najbardziej zainteresowało, jak przez lata zmieniała się ich okolica. Dyskusja zajęła wiele czasu i była zdominowana w pewnym stopniu przez seniorów, którzy na tej sesji stanowili większość.

Nieplanowaną częścią sesji była długa i interesująca dyskusja na temat pomysłów na pozyskiwanie młodych uczestników, ponieważ, jak już wspomniano, okazało się to dość trudne.

👍 **Przydatne wskazówki**

- Upewnij się, że nowi uczestnicy wpisali swoje dane na liście na początku sesji, aby można było skontaktować się z nimi ponownie.
- Prezentacja wyników poprzednich projektów jest bardzo motywująca i może zmniejszyć zahamowania uczestników.
- Zadanie zaznaczania na mapie ulubionych zakątków musi być moderowane, inaczej niektórzy z uczestników będą zajmować zbyt dużo czasu, marginalizując innych.

Sesja 3: Ostateczna dokonanie wyboru ulubionych zakątków i uzgodnienie terminów kolejnych spotkań

Cele: Uczestnicy oznaczają swoje ulubione zakątki na mapie okolicy oraz wybierają daty wycieczek do tych miejsca i wywiadów

Materiały: Dokumentacja projektu (lista uczestników)

Metody: dyskusja moderowana w grupie, krótki wykład, swobodna dyskusja

Czas: 60 minut

Uczestnicy siedzą w kręgu. Wprowadzenie trwa nieco dłużej, ponieważ do grupy dołączyło troje młodych ludzi. Potem uzupełniana jest mapa z ulubionymi zakątkami. Po raz kolejny, toczą się ożywione rozmowy, tym razem bardziej zrównoważone, niż podczas poprzedniej sesji.

Prowadzący podają ogólny zarys wywiadów:

- Kto jest bohaterem wywiadu?
- Gdzie jesteśmy?
- Opis ulubionego zakątka
- Co sprawia, że to ulubione miejsce? Lokalne warunki? Wspomnienia? Doświadczenia i historie związane z tym miejscem?

Następnie w otwartej dyskusji ustalane są daty kolejnych sesji.

*** Nasze doświadczenia**

Sesja była prowadzona w ten sposób przede wszystkim dlatego, że do grupy dołączyły trzy nowe młode osoby. Konieczne było szybkie przedstawienie zawartości poprzednich spotkań, co oznaczało konieczność skrócenia czasu wykładu. W tym czasie jeden z prowadzących zajął się oznaczaniem ulubionych zakątków na mapie, był więc także zaangażowany w rozmowy z uczestnikami i mógł także pełnić rolę moderatora.

Prezentacja podstawowej struktury wywiadu okazała się problematyczna, ponieważ ci uczestnicy, którzy brali udział w spotkaniach od samego początku, byli poirytowani kolejnym wprowadzeniem i chcieli jak najszybciej przystąpić do przeprowadzania wywiadów.

Podczas planowania harmonogramu wywiadów uczestnicy wyrazili pragnienie, aby sesja odbyła się wspólnie dla całej grupy.

Początkowo trudno było znaleźć odpowiedni dla wszystkich termin, ale w końcu udało się nam go ustalić na dzień nadchodzącego święta państwowego. Data odpowiadała wszystkim z wyjątkiem jednej pary, która we własnym zakresie umówiła się na sesję w innym dniu.

Przydatne wskazówki

- Było nam bardzo trudno zorganizować wycieczkę całej grupy trasą ulubionych miejsc. Jednak wysiłki opłaciły się, ponieważ uczestnicy w grupie byli dużo bardziej komunikatywni i więcej informacji wychodziło na jaw w formie anegdot.
- W miarę możliwości wycieczki powinna odbywać się w dni powszednie. Niestety nie było to wykonalne dla naszych uczestników, co znacznie skomplikowało prowadzenie projektu.

Sesja 4: Wprowadzenie do techniki prowadzenia wywiadów, wycieczka

Cele: wprowadzenie do technik przeprowadzania wywiadów, odwiedzanie ulubionych miejsc, przeprowadzanie wywiadów

Materiały: 2 mapy okolicy z oznaczonymi ulubionymi zakątkami, 2 urządzenia rejestrujące, 2 mikrofony, 2 pary słuchawek, 2 aparaty fotograficzne.

Metody: Wykład, zajęcia praktyczne – przeprowadzanie wywiadów

Czas: ok. 150 minut

Przedstawione zostają podstawowe zasady dziennikarskie: pytania mają być otwarte, rozmówca ma być w centrum uwagi podczas rozmowy, dialog ma skupiać się na ten temacie, ale umożliwiać poruszanie nowych aspektów, pytania należy przeformułowywać. Poszczególne

ulubione zakątki odwiedzano w grupie i w każdym z nich wybierany był zespół do przeprowadzenia wywiadu (para: reporter/rozmówca).

✳ **Nasze doświadczenia**

Zanim zaczęliśmy miała miejsce ożywiona dyskusja na temat charakteru dzielnicy St. Georgen w czasach dzieciństwa i młodości naszych seniorów. Niektórzy z nich przynieśli zdjęcia z tego okresu – zostały one pokazane grupie i omówione.

Głównym tematem było to, jak wygląd okolicy zmienił się na przestrzeni lat. Opowiedziano kilka doświadczeń z dzieciństwa. Ulubionymi miejscami młodych ludzi były dwa place zabaw i łąka, zaś tych starszych – sad, chata na skraju lasu i kościół. Ponieważ nie wszyscy seniorzy mogli spędzić na wycieczce całe popołudnie, sesja została ograniczona do czasu, który wszyscy uczestnicy mogli spędzić wspólnie. Młodzi ludzie i jeden z seniorów wykorzystywali sprzęt z dużą pewnością siebie, podczas gdy dwoje seniorów nie chciało mieć z nim nic wspólnego.

👍 **Przydatne wskazówki**

Uczestnicy są czasami o wiele bardziej zestresowani podczas tej sesji niż w trakcie wywiadów próbnych, dlatego zapominają wskazówki dotyczące treści i kwestii technicznych. Z tego powodu dobrze jest, jeśli przy nagraniu obecni są prowadzący, którzy są w stanie skorygować działania uczestników, gdy okaże się niezbędne.

Aby zapobiec ewentualnym problemom w trakcie nagrywania, powinny być dostępne dwa zestawy wszystkich urządzeń technicznych (urządzenia do nagrywania, mikrofony, słuchawki, przewody, baterie, aparaty fotograficzne).

Prowadzący i uczestnicy powinni robić sobie nawzajem zdjęcia, by otrzymać fotograficzną dokumentację sesji z różnych perspektyw.

Sesja 5: Przegląd materiałów; montaż i produkcja ostatecznej wersji

Cele: prezentacja wyników, tworzenie i nagrywanie komentarzy.

Materiały: komputer z funkcją pokazu slajdów, oprogramowanie do edycji dźwięku, edytor tekstu, studyjny mikrofon, mikser.

Metody: Wykład, pisanie tekstów w grupach, nagrywanie

Czas: ok. 120 minut

W ramach przygotowania wybierana jest odpowiednia trasa na mapie – uczestnicy podają swoje sugestie, w jaki sposób najlepiej ją opisać. Mogą oni wysłuchać niezmontowanej oryginalnej wersji wywiadów lub ich fragmentów i obejrzeć zdjęcia. Wybrana trasa i proponowane teksty łączące są omawiane i edytowane. Następnie uczestnicy nagrywają w studiu (lub wyciszonym pomieszczeniu) komentarze w wersji uzgodnionej przez grupę.

✳ **Nasze doświadczenia**

W naszym przypadku seniorzy byli szczególnie zaangażowani w znalezienie najlepszej trasy i bardzo chętni wykorzystania mikrofonu podczas nagrywania napisanych komentarzy. Potrzeba było sporo czasu i cierpliwości, aby nagrać cały komentarz.

Pod koniec każdy był w pełni zadowolony z ostatecznej wersji i seniorzy byli zasłużenie dumni ze swoich osiągnięć.

👍 **Przydatne wskazówki**

- Starsi mieszkańcy dorastający niegdyś w okolicy często wybierają najlepsze trasy i tworzą najmniej skomplikowane opisy.
- Spokój i cisza są niezbędne do rejestracji. W grupie o niewielkim doświadczeniu najlepsze wyniki można osiągnąć, jeśli tekst jest wstępnie nagrany, następnie przesłuchany i poprawiony przez całą grupę, a potem nagrany ponownie w ostatecznej wersji.
- W razie potrzeby powinno być dozwolone przedłużenie tej sesji, ponieważ nie wiadomo, jak często trzeba będzie powtarzać poszczególne fragmenty lub zdania.
- Osoba biorąca udział w nagraniu powinna zwrócić szczególną uwagę na tempo mowy, intonację i wymowę. Najlepiej gdy przeczyta tekst na głos co najmniej raz, a jeśli prowadzący są przy tym obecni, mogą udzielać użytecznych porad.
- W miarę możliwości ostateczna wersja komentarzy łączących powinna zostać wcześniej wydrukowana. Jeśli niemożliwe jest wydrukowanie po wprowadzeniu zmian w tekście,

najlepiej, aby uczestnicy nanieśli je własnoręcznie na swoje notatki, aby teksty były dla nich czytelne.

Sesja 6: Podstawy edycji dźwięku; uczestnicy w miarę możliwości samodzielnie tworzą ostateczną wersję radiowej podróży po okolicy

Cele: Uczestnicy nabywają podstawowych umiejętności edycji dźwięku, aby mogli samodzielnie skorzystać z technologii.

Materiały: co najmniej 1 komputer z oprogramowaniem do edycji dźwięku (najlepiej używać darmowego oprogramowania, np. aplikacji Audacity, którą uczestnicy mogą pobrać bezpłatnie w domu), projektor cyfrowy

Metody: Wykład i praca w grupie

Czas: ok. 120 minut (w zależności od liczby wywiadów i biegłości technicznej uczestników)

Prowadzący rozpoczynają od technicznego wprowadzenia, demonstrując komputerowy program do edycji dźwięku, a następnie, jeśli jest na to czas, proponują kilka krótkich zadań praktycznych. Uczestnicy stosują nabyte umiejętności do edycji nagrań i montażu pełnej wersji radiowej podróży (praca grupowa). Prowadzący kurs udzielają pomocy, gdy jest to potrzebne; mogą również zachęcać, aby wszyscy uczestnicy po kolei spróbowali edycji nagrań.

✳ Nasze doświadczenia

Nie wszyscy nasi uczestnicy chcieli wziąć udział w ostatnim etapie edycji. Po pierwsze, trudno było znaleźć odpowiedni termin, żeby każdy mógł przyjść. Po drugie, młodzi ludzie znali już programu do edycji dźwięku z pracy w zespole radiowym dla fundacji wspierającej młodzież. Niektórzy z seniorów byli natomiast pełni obaw wobec technologii.

👍 Przydatne wskazówki

Od samego początku uczestnicy powinni być obdarzeni zaufaniem. Powierzenie im odpowiedzialności za produkcję radiowej podróży, zwłaszcza, jeśli chodzi o kwestie

techniczne, może to skutkować dużym zaangażowaniem w produkcję wersji ostatecznej. Uczestników można motywować do podjęcia się zadania, nawet jeżeli czasami wymaga to od nich pójścia na kompromis i/lub pokonywania swoich zahamowań. Z tego powodu samego od początku sesja/e edycyjna/e powinna/e być przedstawiana/e jako zasadniczy element kursu.

Sesja 7 (dostępna dla gości): Wycieczka i opinie

Cele: Uczestnicy wypróbują ostateczną wersję radiowej podróży oraz wymieniają opinie na temat przebiegu kursu

Materiały: odtwarzacz MP3 z nagraniami radiowej podróży, mapy okolicy (A4, laminowane), być może także płyty CD z nagraniem interaktywną wersją mapy do rozdania dla uczestników, ankiety

Metody: Wycieczka z odtwarzaczami MP3, słuchanie radiowego przewodnika, wymiana opinii w dyskusji grupowej (oprócz indywidualnego wypełniania ankiet)

Czas: ok. 120 minut

Grupa spotyka się w punkcie startowym wycieczki. Następuje krótkie wprowadzenie dotyczące obsługi odtwarzaczy MP3, po czym wycieczka rozpoczyna się odsłuchaniem tego, co zostało nagrane na temat pierwszego ulubionego zakątka. Następnie uczestnicy pokonują trasę w całości, wysłuchując nagrań w odpowiednich miejscach.

Podczas ostatniej dyskusji w lodziarni, uczestnicy proszeni są o wyrażenie opinii, które są następnie dokumentowane. Sesja jest moderowana i ma prowadzić do swobodnej wymiany pomysłów, w tym próby odpowiedzi na pytanie, jak najlepiej przedstawić wyniki projektu publiczności, i w jakich miejscach dostępnych dla uczestników, można to zrobić. Na koniec uczestnicy proszeni są o wypełnienie ankiety (może być również wykonane po sesji 5).

✳ Nasze doświadczenia

Po raz kolejny kilkoro uczestników nie wzięło udziału w tej sesji. Dla tych, którzy przyszli, okazała się ona ważnym i udanym zakończeniem projektu. Byli zachwyceni produktem końcowym wspólnych wysiłków, a trasa była naprawdę łatwa do przejścia, jeśli podążało się za

nagranymi wskazówkami. Najbardziej inspirującym doświadczeniem było dla każdego słuchanie wywiadów przeprowadzonych w ulubionych zakątkach.

Było kilka problemów z obsługą odtwarzaczy mp3.

Na zakończenie odbyliśmy krótką sesję podsumowującą. Uczestnicy woleli zakończyć ją wcześniej, więc zabrali ankiety do wypełnienia ze sobą do domu.

Niektórzy uczestnicy byli bardzo zainteresowani prezentacją projektu w okolicy. Jedna z możliwych okazji pojawiła się w trakcie dyskusji dzięki współpracy jednego z uczestników z lokalną wspólnotą parafialną. Ustalono, że radiowa podróż po okolicy zostanie zaprezentowana podczas zbliżającego się odpustu.

Przydatne wskazówki

- Ta sesja powinna mieć z góry określone miejsce w projekcie i powinna być przeprowadzona, ponieważ stanowi jego idealne zakończenie (należy ustalić termin, który będzie pasował większości, o ile nie wszystkim, uczestnikom).
- Istotne jest, aby odwiedzić wszystkie ulubione zakątki wytypowane przez osoby obecne na wycieczce, ponieważ dla wszystkich odsłuchiwanie wywiadów w tych miejscach było bardzo silnym doświadczeniem
- Na wszelki wypadek należy przygotować zaadresowane koperty oraz znaczki, gdyby zaszła potrzeba odesłania końcowych ankiet pocztą.
- Uczestnicy powinni być zachęceni do odgrywania aktywnej roli w poszukiwaniu możliwości prezentacji projektu w okolicy.

2.4 Wnioski dotyczące realizacja projektu

Ważne jest, aby wszystkie sześć sesji odbyło się w możliwie krótkich odstępach czasu, co jest wykonalne tylko w przypadku zakończenia rekrutacji uczestników przed rozpoczęciem projektu. W naszym przypadku bardzo trudne okazało się znalezienie wystarczającej liczby uczestników, szczególnie wśród ludzi młodych i poszukiwania były kontynuowane także w pierwszych tygodniach projektu. To z kolei spowodowało niecierpliwość niektórych seniorów i ich żądania, by szybciej przechodzić do kolejnych etapów projektu.

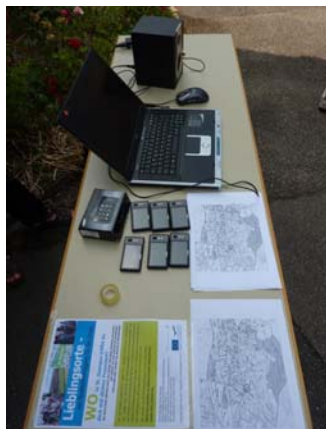
Wskazane jest również, aby ograniczyć czas potrzebny na znalezienie odpowiednich terminów sesji, poprzez podanie kilku z góry ustalonych terminów do wyboru. To oczywiście oznacza, że

nie jest możliwe zaspokojenie potrzeb każdego uczestnika, ale znacznie upraszcza organizację i ustalenie harmonogramu zajęć. Liczba przerw w sesjach także była istotna, ponieważ uczestnicy wykorzystywali je do zapoznania się ze sobą, nawiązania prawdziwej komunikacji i do zapoznania się z podstawowymi kwestiami technicznymi. W rzeczywistości lepiej byłoby przeznaczyć na sesje nieco dłuższy czas niż proponujemy. W końcu praca w studio nagraniowym lub z komputerem, techniczne aspekty produkcji i samodzielna kompilacja treści podróży są zasadniczymi elementami tego edukacyjnego projektu medialnego. Pokolenia powinny współpracować ze sobą jako zespół, aby stworzyć coś wspólnie i pokonać przeszkody lub własne obawy, na przykład wobec technologii.

Należy również wziąć pod uwagę to, że niektórzy uczestnicy, zwłaszcza starsi, nie będą w stanie uczestniczyć w każdej sesji. Niektórzy z nich byli przygotowani do wzięcia udziału w tylko jednej sesji. Nie ukrywali przed nami, że nie są zainteresowani udziałem w czasochłonnych projektach. Tutaj również możliwe jest elastyczne reagowanie na potrzeby seniorów. Jeśli zajdzie taka potrzeba, jedna lub dwie osoby starsze powinny mieć możliwość uczestniczenia tylko w sesjach wstępnej i podsumowującej oraz w „ich” sesji z nagraniem wywiadu, aby nie musieli przemierzać całej trasy. Projekt musi więc być dobrze przygotowany, zorganizowany i starannie zaplanowany.

3. Podsumowanie i perspektywy

W tym projekcie zostało wykorzystane emocjonalne podejście uczestników do swoich ulubionych zakątków, dzięki czemu młodsze i starsze pokolenie mogły się spotkać; nie był to powierzchowny kontakt, ale raczej prawdziwa rozmowa. Uczestnicząc w projekcie, zarówno młodzi jak i starsi pokazali swoją otwartość i wykazywali zainteresowanie przedstawicielami innego pokolenia. Z dala od tradycyjnych wzorców, możliwe jest opracowanie pewnego rodzaju komunikacji, którą charakteryzuje wzajemne zainteresowanie sobą i zdolność do współodczuwania z drugą osobą. Osiąga się to także poprzez zachęcanie uczestników do zamiany rolami i wcielanie się na przemian w reportera i rozmówcę. Obie strony muszą wówczas pytać się wzajemnie o swoje doświadczenia i opowiadać o nich. Dzięki spojrzeniu z perspektywy do innego pokolenia oraz doświadczeniom zdobytym podczas projektu, postawy i poglądy na temat osób w innym wieku stały się przedmiotem refleksji i do pewnego stopnia zostały zmienione.

Radiowa podróż do ulubionych zakątków w okolicy miała swoją premierę w trakcie odpustu na początku lipca 2010r. Uczestnicy uroczystości zadeklarowali wielką ciekawość i zainteresowanie projektem. W czasie prezentacji, w lokalnej prasie opublikowano kolejny artykuł na temat realizacji całego projektu i opublikowano jego wyniki na lokalnej stronie internetowej (Sankt-schorsch.de) wraz z danymi kontaktowymi osób, dysponujących rezultatami projektu. To daje nadzieję na podtrzymanie kontaktów między młodymi i starszymi uczestnikami projektu już po jego zakończeniu. Wyprodukowane nagrania mogą być wykorzystywane przez szkoły, lokalne grupy aktywności społecznej, a także gości odwiedzających Freiburg-St. Georgen. Ponadto zarówno wyniki projektu jak i ten podręcznik powinny zachęcić innych do podjęcia się podobnych projektów międzypokoleniowych na swoim terenie. Miejsca i tematy takie jak ulubione kryjówki, miejsca sekretne itp. są nacechowane emocjonalnie i same zapraszają do opowiadania historii.

ZAŁĄCZNIKI (English)

- Wstępna (QP1) i podsumowująca (QP2) ankieta dla dzieci i seniorów
- Pomoce wizualne do nauki przeprowadzania wywiadów:
 - o Plansze graficzne
 - o Lista obowiązków reportera
 - o Słowniczek pojęć dziennikarskich
 - o Najczęściej zadawane pytania

Załączniki zostały oznaczone gwiazdką* w tabelach dla każdego kursu.